

Aluekehittämispäätös 2016–2019

Alueiden kilpailukyky ja ihmisten sujuva arki

Regionutvecklingsbeslutet 2016–2019

Konkurrenskraftiga regioner och en smidig vardag

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
Alueiden kehittäminen
28/2016



TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Aluekehittämispäätös 2016–2019

Alueiden kilpailukyky ja ihmisten sujuva arki

Tekijät Författare Authors Työ- ja elinkeinoministeriö/Yritys- ja alueosasto	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Kesäkuu 2016 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Aluekehittämispäätös 2016–2019 – Alueiden kilpailukyky ja ihmisten sujuva arki	
Tiivistelmä Referat Abstract Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet (aluekehittämispäätös) 2016–2019 sisältää pääministeri Juha Sipilän hallituskaudella noudatettavat valtioneuvoston toimivallassa olevat aluepoliittiset linjaukset ja kehittämistoimien painopisteet. Jokaisen hallinnonalan päätöksillä ja toimilla on vaikutuksia alueiden kehittymiseen. Ministeriöiden välinen yhteistyö ja tavoitteiden yhteensovittaminen on keskeistä resurssien kohdentamisessa ja vaikuttavuuden aikaansaamisessa. Aluekehittämispäätös sisältää keskushallintotason tavoitteet, joihin ministeriöt ovat sitoutuneet ja jotka huomioidaan kunkin hallinnonalan ohjauksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa aluekehittämisen kokonaisuuden koordinoinnista kansallisella tasolla. Aluetasolla maakuntien liitot ovat aluekehittämisviranomaisia ja ne vastaavat alueensa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta. Alueilla keskeinen alueiden kehittämisen asiakirja on maakunnan liiton johdolla valmisteltava maakunta-ohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma. Maakuntien liittojen tulee ottaa huomioon tämä aluekehittämispäätös sekä edistää sen toteuttamista. Hallituksen tavoitteena on nostaa maan talous kestäväälle kasvun uralle koko Suomen voimavaroja hyödyntämällä. Talouden tasapainottamisen lisäksi Suomen kilpailukykyyn rakentamisessa keskeistä on ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen. Tavoitteena on, että koko maassa on myös tulevaisuudessa tasa-arvoiset palvelut ja elämisen edellytykset. Tässä aluekehittämispäätöksessä painopisteet kiteytetään kolmeen linjaukseen: <ul style="list-style-type: none">• Uudistumisella kasvua• Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta• Hyvinvointia kumppanuuksilla Alueiden omiin vahvuuksiin ja tasapainoiseen aluekehittämiseen nojaavan aluepolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet kytkeytyvät hallitusohjelman viiteen painopistealueeseen 1) työllisyys ja kilpailukyky, 2) osaaminen ja koulutus, 3) hyvinvointi ja terveys, 4) biotalous ja puhtaata ratkaisut sekä 5) digitalisaatio, kokeilut ja normit. Tarkastelun näkökulmana on alueiden kehittäminen. Valitut toimenpiteet tukevat kärkihankkeiden toteutusta. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyshenkilö: Yritys- ja alueosasto/Mari Anttikoski, puh. 029 506 4916	
Asiasanat Nyckelord Key words aluekehittäminen, alueet, verkostot, uudistuminen, kasvu, kumppanuus, elinvoima, sujuva arki	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkopublication Nätpubliction Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-121-0
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 63	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Esipuhe

Hallitus päätti 25.2.2016 aluekehittämisen painopisteistä vuosille 2016–2019. Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet (aluekehittämispäätös) sisältää hallituskaudella noudatettavat valtioneuvoston toimivallassa olevat aluepoliittiset linjaukset ja kehittämistoimenpiteiden painopisteet. Laki alueiden kehittämisestä ja valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä luovat säädöspohjan aluekehittämispäätöksen sisällölle.

Aluekehittämispäätös valmisteltiin laajassa yhteistyössä niin muiden ministeriöiden kuin alueellisten toimijoiden kanssa. Valmistelun tueksi pidettiin kaksi laajaa verkkoaiivorihtä, joissa eri toimijoilta haastettiin pohtimaan aluekehityksen kannalta keskeisiä asioita nyt ja lähitulevaisuudessa. Näiden lisäksi valmisteluprosessi sisälsi ministeriöiden välisiä neuvotteluja sekä työpajoja.

Globaalit trendit, kuten ilmastonmuutos, globaalin talouskasvun hidastuminen, digitalisaatio ja talouden ja tuotannon murrokset, sekä Euroopan unionin alueelle kohdistuva maahanmuutto, koskettavat vahvasti Suomea ja sen alueiden kehittymistä. Suomen talouden rakenteet ovat olleet viime vuosien aikana voimakkaassa muutoksessa. Rakennemuutos on ollut erityisen voimakasta ICT-alalla sekä metsäteollisuudessa, mutta myös muiden teollisuuden alojen tuotantorakenteet ovat muuttuneet ja työpaikkojen määrä vähentynyt voimakkaasti. Tämä on lisännyt rakenteellista työttömyyttä ja alueiden sisäisiä ja välisiä hyvinvointieroja.

Alueiden kilpailukyky ja hyvinvointi ovat yhä enemmän riippuvaisia siitä, miten yritykset menestyvät kansainvälisillä, globaaleilla markkinoilla. Suomella on monilla aloilla vahvaa osaamista, mikä luo edellytyksiä korkeaa arvonlisää tuottavien osaamisintensiivisten alojen kehittymiselle. Kasvua ja kilpailukykyä on haettava ennakkoluulottomasti yli rajojen verkottuen niin kansallisesti kuin globaalisti.

Suomen eri alueilla on lukuisia vahvuuksia, joita hyödyntämällä voimme menestyä tulevaisuudessa. Väestön korkea koulutus- ja osaamistaso, yhteiskunnallinen ja hallinnollinen toimintaympäristön vakaus sekä kansainvälisesti arvostettu innovaatiojärjestelmä ovat vahvuuksia työllisyyden ja kilpailukyvyn edistämisessä.

Aluekehittämisen painopisteet Uudistumisella kasvua, Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta, Hyvinvointia kumppanuuksilla ovat keskeisiä tavoitteita alueiden uudistumisen ja elinvoimaisuuden edistämisessä. Painopisteiden edistäminen edellyttää eri toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä yli hallinnollisten rajojen. Vuonna 2019 voimaan astuva maakuntauudistus muuttaa hallinnollisia rakenteita asettaen eri viranomaisten toimivan yhteistyön yhä tärkeämpään asemaan.

Ylijohtaja, osastopäällikkö

Sisältö

Esipuhe.....	3
1 Aluekehittämispäätöksen tarkoitus ja lähtökohdat.....	6
2 Toimintaympäristö ja kehitysnäkymiä.....	9
3 Painopiste 1: Uudistumisella kasvua.....	17
4 Painopiste 2: Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta	25
5 Painopiste 3: Hyvinvointia kumppanuuksilla.....	28
6 Aluekehittämispäätöksen toteutumisen seuranta.....	31
Liite 1 Aluekehittämispäätöksen vaikutusten arviointi	32

Innehåll

1 Regionutvecklingsbeslutets syfte och utgångspunkter	37
2 Verksamhetsmiljön och utvecklingsperspektiven	40
3 Tyngdpunkt 1: Tillväxt genom förnyelse.....	48
4 Tyngdpunkt 2: Livskraft från nätverksbaserade regioner	56
5 Tyngdpunkt 3: Välfärd genom partnerskap	59
6 Uppföljning av regionutvecklingsbeslutets genomförande.....	62
Bilaga 1 Bedömning av regionutvecklingsbeslutets konsekvenser ..	63

Alueiden kilpailukyky ja ihmisten sujuva arki



VISIO 2025

Uudistumisella kasvua

Alueilla on saatu aikaan uutta, korkeatasoisen osaamiseen ja kestäväään kehitykseen perustuvaa kasvua. Omiin vahvuuksiin pohjautuva älykäs erikoistuminen, elinkeinorakenteen aktiivinen uudistaminen sekä yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten parantaminen ovat luoneet taloudellista hyvinvointia ja vahvistaneet kansainvälistä kilpailukykyä. Työllisyyttä ja maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty paikallisilla kokeiluilla ja alueiden erityispiirteisiin räätälöidyillä toimenpiteillä.

Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta

Elinvoimaisista alueista rakentuva Suomi hyödyntää koko maan voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi. Aluerakenne on monikeskuksinen ja verkottunut sekä toimiviin liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiin perustuva vuorovaikutteinen kokonaisuus. Alueiden tasapainoinen kehittäminen mahdollistaa useiden eri puolilla maata sijaitsevien vahvojen kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden. Alueet ovat löytäneet oman roolinsa kansallisessa ja kansainvälisissä verkostoissa.

Hyvinvointia kumppanuuksilla

Julkinen, yksityinen ja kolmas sektori toimivat hyvässä kumppanuudessa alueiden ja palveluiden kehittämisessä. Ihmisillä on asuinpaikasta riippumatta mahdollisuudet elää sujuvaa arkea laadukkaassa elinympäristössä. Suomi on välittävä ja turvallinen maa, jossa on kavennettu sosiaalista eriarvoisuutta. Ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen. Digitalisaatio ja uudenlaiset mallit palveluiden tuottamisessa mahdollistavat kansalaisille yhdenvertaiset ja laadukkaat julkiset palvelut.

1 Aluekehittämispäätöksen tarkoitus ja lähtökohdat

Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet (aluekehittämispäätös) 2016–2019 sisältää pääministeri Juha Sipilän hallituskaudella noudatettavat valtioneuvoston toimivallassa olevat aluepoliittiset linjaukset ja kehittämistoimien painopisteet.

Jokaisen hallinnonalan päätöksillä ja toimilla on vaikutuksia alueiden kehittämiseen. Ministeriöiden välinen yhteistyö ja tavoitteiden yhteensovittaminen on keskeistä resurssien kohdentamisessa ja vaikuttavuuden aikaansaamisessa. Aluekehittämispäätös sisältää keskushallintotason tavoitteet, joihin ministeriöt ovat sitoutuneet ja jotka huomioidaan kunkin hallinnonalan ohjauksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa aluekehittämisen kokonaisuuden koordinoinnista kansallisella tasolla.

Aluetasolla maakuntien liitot ovat aluekehittämisviranomaisia ja ne vastaavat alueensa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta. Alueilla keskeinen alueiden kehittämisen asiakirja on maakunnan liiton johdolla valmisteltava maakuntaohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma. Maakuntien liittojen tulee ottaa huomioon tämä aluekehittämispäätös sekä edistää sen toteuttamista.

Laki alueiden kehittämisestä (7/2014) ja valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä (356/2014) luovat säädöspohjan aluekehittämispäätöksen sisällölle. Lain mukaan aluekehittämisen tavoitteena on

- 1) Vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä;
- 2) Vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa;
- 3) Edistää kestäväää työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta;
- 4) Vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöönottoon kestäväällä tavalla;
- 5) Parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria;
- 6) Parantaa elinympäristön laatua ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Hallituksen tavoitteena on nostaa maan talous kestäväälle kasvun uralle koko Suomen voimavaroja hyödyntämällä. Talouden tasapainottamisen lisäksi Suomen kilpailukyvyyn rakentamisessa keskeistä on ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen. Tavoitteena on, että koko maassa on myös tulevaisuudessa tasa-arvoiset palvelut ja elämisen edellytykset. Tässä aluekehittämispäätöksessä painopisteet kiteytetään kolmeen linjaukseen:

- Uudistumisella kasvua
- Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta
- Hyvinvointia kumppanuuksilla

Alueiden omiin vahvuuksiin ja tasapainoiseen aluekehittämiseen nojaavan aluepolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet kytkeytyvät hallitusohjelman viiteen painopistealueeseen 1) työllisyys ja kilpailukyky, 2) osaaminen ja koulutus, 3) hyvinvointi ja terveys, 4) biotalous ja puhtaat ratkaisut sekä 5) digitalisaatio, kokeilut ja normit. Tarkastelun näkökulmana on alueiden kehittäminen. Valitut toimenpiteet tukevat kärkihankkeiden toteutusta.

Hallitusohjelman mukaisesti valtion aluehallinto ja maakuntahallinto sovitaan yhteen tavoitteena yksinkertaistaa julkisen aluehallinnon järjestäminen. Tällä uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia aluekehitykseen ja alueiden elinvoimaisuuteen sekä eri organisaatioiden tehtäviin ja toimivaltaan. Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua hallitus teki marraskuussa 2015 linjauksen aluejaon perusteista ja askelmerkeistä sekä 18 itsehallintoalueen perustamisesta. Hallitus tekee alkuvuodesta 2016 erillisen tarkemman päätöksen maakuntauudistuksen valmistelusta ja uudelle maakuntahallinnolle siirrettävistä tehtävistä. Aluekehittämisspätökseen ei sisällytetä sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen tai maakuntauudistukseen liittyviä ratkaisuja.

Aluekehittämisen painopisteet **Uudistumisella kasvua, Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta, Hyvinvointia kumppanuuksilla** ovat keskeisiä tavoitteita alueiden uudistumisen ja elinvoimaisuuden edistämiseksi, joita tulevilla ratkaisulla on mahdollisuus vauhdittaa. Alueiden kehittämiseen vaikuttavaa suunnittelu- ja kehittämisjärjestelmää arvioidaan osana maakuntauudistusta.

Hallitusohjelma linjaa EU:n koheesiopolitiikassa Suomen osalta kolme erityiskysymystä, jotka kytkeytyvät Suomen syrjäisen sijainnin ja harvan asutuksen huomiointiin Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä arktisen yhteistyön ja Itämeriyhteistyön kehittämiseen. EU:n sisä- ja ulkorajayhteistyöohjelmat ovat näiden tavoitteiden edistämiseksi merkittäviä rahoitusvälineitä. Komissio linjaa EU:n koheesiopolitiikan uudistamista vuonna 2017 annettavassa koheesiokertomuksessa. EU:n koheesiopolitiikan uudistamiseen vaikutetaan vuosina 2016 - 2019 tavoitteena, että Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen erityisasema huomioidaan uudistuksessa. Samalla tavoitteena on saada sääntely ja valvonta eriytettyä käytettävissä olevan EU-rahoituksen määrän mukaan. Hallitus linjaa EU-vaikuttamisen prioriteetit myöhemmin vuoden 2016 aikana osana Suomen EU-strategiaa. EU:n koheesiopolitiikan 2020+ uudistettu lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan Suomen EU:n neuvoston puheenjohtajuuskauden jälkeen ennen vuoden 2020 loppua.

Hallitus varmistaa aluekehittämisspätöksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamisen kytkemällä sen tiiviisti hallitusohjelman kärkihankkeiden toteutukseen ja seurantaan. Valtioneuvoston asettama poikkihallinnollinen Alueiden

uudistumisen neuvottelukunta (AUNE) seuraa säännöllisesti päätöksen toteuttamista. Päätöksen kokonaisseurannasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Tarvittaessa aluekehittämisspätöstä tarkistetaan ja muutetaan Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan päätöksen pohjalta.

Päätöstä toteutetaan valtiontalouden kehysten ja julkisen talouden suunnitelman puitteissa. Erillisiä rahoitustarpeita ei päätöksessä esitetä.

2 Toimintaympäristö ja kehitysnäkymiä

Globaalit muutosvoimat alueiden uudistumisen vauhdittajina

Globaalit trendit, kuten ilmastonmuutos, globaalin talouskasvun hidastuminen, digitalisaatio ja talouden ja tuotannon murrokset, sekä Euroopan unionin alueelle kohdistuva maahanmuutto, koskettavat vahvasti Suomea. Suomen talouden rakenteet ovat olleet viime vuosien aikana voimakkaassa muutoksessa. Rakennemuutos on ollut erityisen voimakasta ICT-alalla sekä metsäteollisuudessa, mutta myös muiden teollisuuden alojen tuotantorakenteet ovat muuttuneet ja työpaikkojen määrä vähentynyt voimakkaasti. Tämä on lisännyt rakenteellista työttömyyttä ja alueiden sisäisiä ja välisiä hyvinvointieroja.

Tuotantorakenne on palveluvaltaistumassa, ja tämä kehitys tulee jatkumaan. Teknologisesta kehityksestä huolimatta sosiaali- ja terveystaloudet työllistävät jatkossakin merkittävästi. Digitalisaatio tulee nopealla aikataululla muuttamaan sekä teollista tuotantoa että palveluita. Digitalisaatio mahdollistaa tulevaisuudessa tuotannon siirtymisen takaisin vanhoihin teollisuusmaihin, mikäli uutta teknologiaa osataan hyödyntää täysimääräisesti.

Cleantechin ja biotalouden mahdollisuuksiin tarttuminen on kansantalouden näkökulmasta ensisijaisen tärkeää. Suomessa ilmaston lämpeneminen on keskimääräistä nopeampaa ja kustannukset kansantaloudelle ovat mittavat, jos energiantensiivisen teollisuuden päästöjen vähentämiseen tarvittavat teknologiat eivät edisty. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja niihin liittyvät toimenpiteet heijastuvat koko yhteiskuntaan. Merkittäviä toimia tarvitaan yhteiskunnan kaikilla tasoilla ja sektoreilla - erityisesti energiantuotannossa ja -kulutuksessa, liikenteessä, rakentamisessa, asumisessa ja alueiden käytössä sekä maataloudessa.

Toimialojen globaali murros on väistämätöntä, ja sillä on myös positiivisia vaikutuksia. Uusilla kasvualoilla voi olla merkittävä asema talouden uudistajina ja uusien työpaikkojen luojina. Kasvuhakuisten yritysten suuremmalla lukumäärällä on positiivista vaikutusta alueiden muutosherkyyteen.

Suomessa tarvitaan lähivuosina toimia elinkeino- ja yritysraakenteen monipuolistamiseksi ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi. Erityisesti viennin kehitystä on vauhditettava. Alueiden kilpailukyky ja hyvinvointi ovat yhä enemmän riippuvaisia siitä, miten yritykset menestyvät kansainvälisillä, globaaleilla markkinoilla. Suomella on monilla aloilla vahvaa osaamista, mikä luo edellytyksiä korkeaa arvonlisää tuottavien osaamisintensiivisten vientituotteiden ja -palveluiden, digitaalisen osaamisen ja luovan talouden kehittämiseksi. Kasvua ja kilpailukykyä on haettava ennakkoloukkottomasti yli rajojen verkottuen globaalisti.

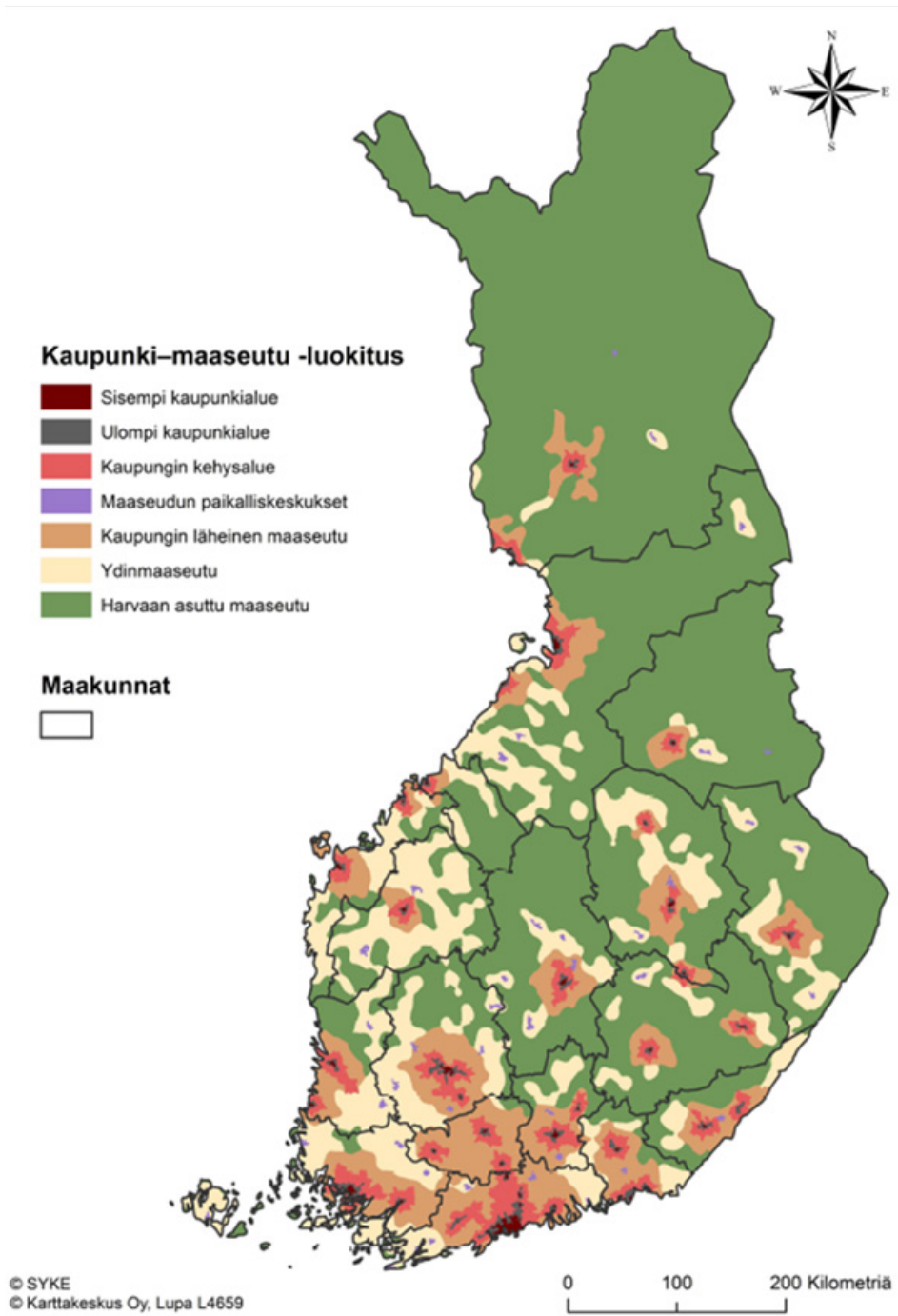
Suomen eri alueilla on lukuisia vahvuuksia, joita hyödyntämällä voimme menestyä tulevaisuudessa. Väestön korkea koulutus- ja osaamistaso, yhteiskunnallinen ja hallinnollinen toimintaympäristön vakaus sekä kansainvälisesti arvostettu innovaatiojärjestelmä ovat vahvuuksia työllisyyden ja kilpailukyvyn edistämisessä.

Monen suomalaisen alueen vahvuutena ovat metsät, jotka ovat paitsi tärkeitä hiilinieluja myös biotalouden resurssi. Biotalous avaa uusia elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia myös harvaan asutulle maaseudulle. Päästöjen vähentäminen, ilmastomuutokseen sopeutuminen ja kestävä taloudellisen kasvun luominen ovat alueiden kehittämisen keskeisiä kysymyksiä. Vähähiilisyteen ja resurssitehokkuuteen liittyvät mahdollisuudet tulevat entisestään korostumaan Pariisin ilmastoso-
pimuksen myötä.

Väestörakenteen kehitys edellyttää työperusteisen maahanmuuton edistämistä

Väestö on viime vuosikymmeninä keskittynyt suurimmille kaupunkiseuduille, mutta kansainvälisesti vertailtuna kaupungistuminen on Suomessa ollut hitaampaa kuin Länsi-Euroopassa. Väestö on keskittynyt suurimpiin kaupunkeihin ja keskisuuret keskukset ovat säilyttäneet asemansa. Monet pienemmät keskukset ovat muuttuneet vähenevän väestön alueiksi. Väestön painopiste on selkeästi Etelä-Suomessa, jossa kaupunkimaiset alueet limittyvät kaupunkien läheisen maaseudun kanssa. Keskittymiskehityksen seurauksena harvemmin asutuilla alueilla sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluiden saatavuus heikkenee. Toisaalta digitalisaatio ja palveluiden tuottamisen uudet tavat avaavat uusia mahdollisuuksia erityyppisillä alueilla. Myös yritystoiminnan edellytykset muuttuvat sekä kysynnän että osaavan työvoiman vähenemisen seurauksena.

Paikkatietoihin perustuva alueluokitus



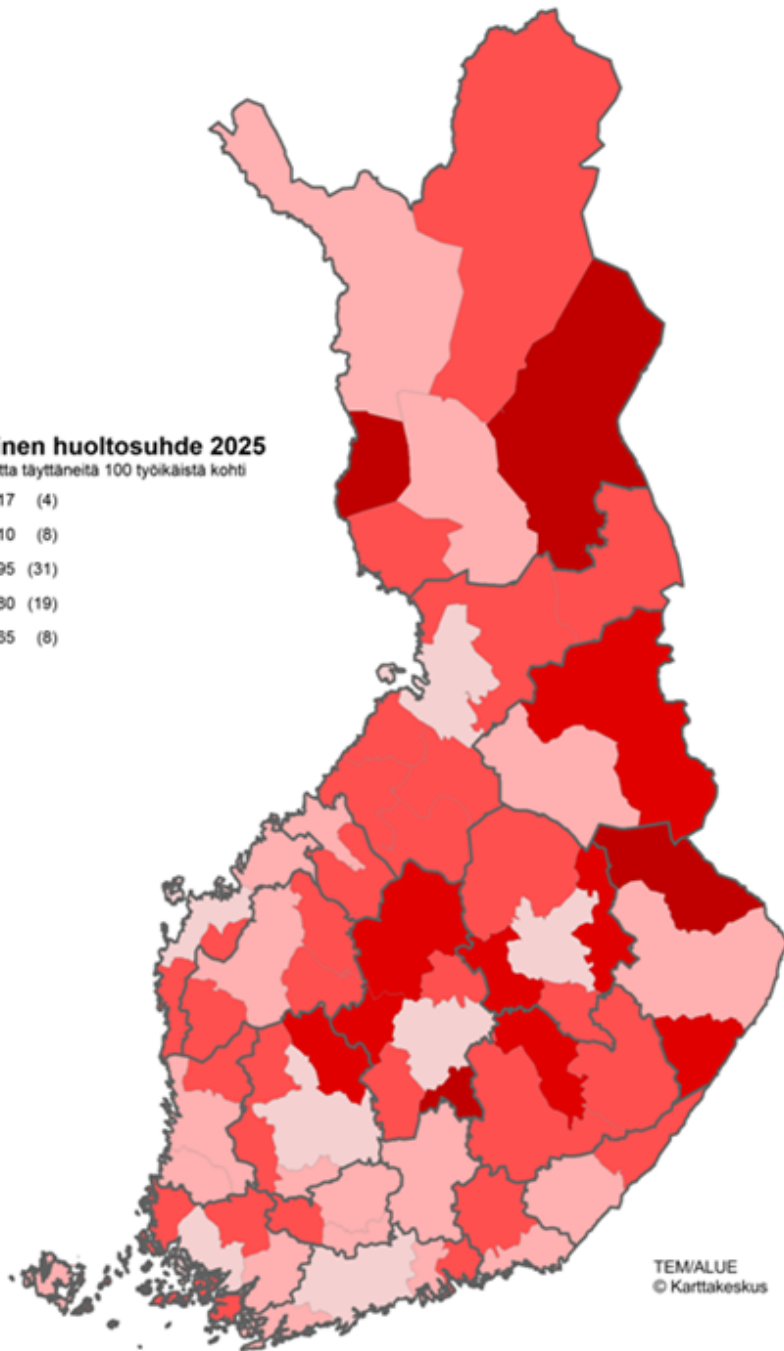
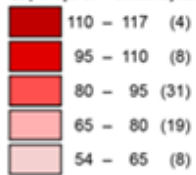
Väestön voimakas ikääntyminen vähentää alueiden työvoimaresursseja, joka hidastaa osittain talouskasvua. Vuoteen 2025 mennessä työikäisten määrä vähenee Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan lähes kaikissa seutukunnissa, useilla alueilla jopa viidesosan vuoteen 2015 verrattuna. Demografinen huoltosuhde (lapsien ja yli 65-vuotiaiden määrä 100 työikäistä kohti) heikkenee selkeästi useilla alueilla, ja joissakin seutukunnissa lapsia ja eläkeikäisiä on ennusteen mukaan jo selkeästi työikäisiä enemmän. Alueiden kyky ottaa vastaan epävarman talouskasvun ja voimistuvan rakennemuutoksen haasteet vaihtelee voimakkaasti. Heikoimmassa tilanteessa ovat väestö- ja työvoimaresursseiltaan vähäiset sekä elinkeinorakenteeltaan yksipuoliset alueet.

Alueen elinvoimaisuus edellyttää toiminta- ja työkykyistä väestöä. Työkyvyssä ja eläkeikään jaksamisessa on alueellisten erojen lisäksi suuria koulutusryhmien välisiä eroja kaikilla alueilla. Matalammin koulutetut kokevat yleisemmin työkykynsä heikentyneeksi kuin korkeasti koulutetut. Sosioekonominen asema on vahvasti yhteydessä myös elämänlaadun kokemiseen.

Demografinen huoltosuhde seutukunnittain 2025. Lähde: Tilastokeskus

Demografinen huoltosuhde 2025

Lapsia ja 65 vuotta täyttäneitä 100 työkäistä kohti



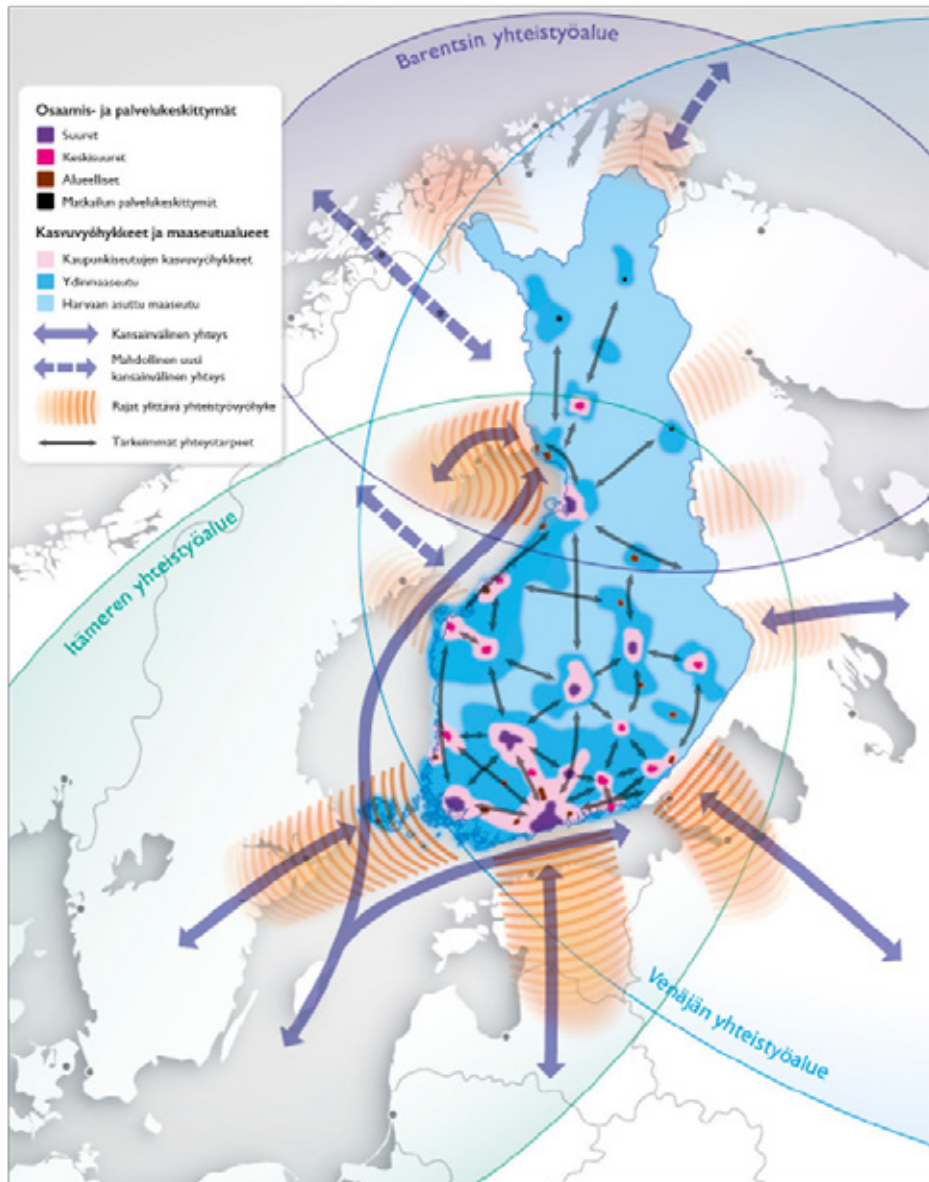
Nettomaahanmuutto tasoittaa useilla alueilla väestön vähenemistä ja ikääntymistä. Maahanmuutto ja tulijoiden kotouttaminen ja ammattikoulutus ovat jatkossa alueilla väkiluvun ja työikäisen työvoiman määrän kehityksen kannalta tärkeässä asemassa. Turvapaikanhakijoiden kotoutumisen ja työllistämisen lisäksi on edistettävä työperäistä maahanmuuttoa. Maahanmuuttajien sijoittumisessa eri alueille ratkaisevia ovat kotouttamispalveluiden saatavuus, sosiaaliset kontaktit sekä työllistymismahdollisuudet.

Monikeskuksisuus vahvistaa elinvoimaa

Suomen pinta-alasta valtaosa on alueluokituksen perusteella harvaan asuttua maaseutua. Väestön keskittyessä monikeskuksisuuden ja verkottumisen merkitys alueiden elinvoimaisuuden ylläpitämisessä korostuu. Vuorovaikutukseen perustuvassa yhdyskuntarakenteessa erikokoiset keskittymät kylistä suuriin kaupunkeihin ja erityyppiset maaseutualueet muodostavat verkostomaisen kokonaisuuden, jossa eri aluetyyppien resurssit ja vahvuudet täydentävät toisiaan. Monikeskuksisuus tukee alueiden tasapainoista kehittymistä sekä maan eri osien vahvuuksien ja voimavarojen hyödyntämistä. Keskuksia ja maaseutualueita verkottava ja niiden työnjakoa edistävä aluerakenne luo mahdollisuuksia laajoille ja monipuolisille markkina- ja yhteistyöalueille.

Aluerakenteessa on tunnistettavissa erilaisia aluetyppejä yhdistäviä kasvuvyöhykkeitä. Nämä vyöhykkeet tarjoavat laajan ja monipuolisen työmarkkina-alueen ja mahdollistavat työvoiman entistä laajemman liikkuvuuden. Kasvuvyöhykkeiden vahvistaminen koskettaa koko Suomea. Eteläisen Suomen suurten kaupunkien välisten vyöhykkeiden lisäksi kasvua tukevia vyöhykkeitä löytyy eri puolilta maata ja niillä on tärkeä aluetaloudellinen merkitys.

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva vuodelle 2050.
 Lähde: Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi. Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva vuodelle 2050.



Monikeskuksinen aluerakenne tarvitsee toimiakseen toimivat tie- ja rautatieyhteydet. Viime vuosien aikana väylien korjausvelka on kasvanut merkittävästi. Korjausvelka kasvaa erityisesti vähäliikenteisellä verkolla, jolloin päivittäisen kunnossapidon kustannukset nousevat. Tarpeelliset ylläpitotyöt siirtyvät, minkä seurauksena tarvittavat toimenpiteet ovat jatkossa kalliimpia. Korjausvelan pysäyttämiseksi ja vähentämiseksi suunnataan seuraavien kolmen vuoden aikana lisäpanostuksia, joissa huomioidaan erityisesti elinkeinoelämän ja työssäkäyntialueiden tarpeet sekä kasvun esteiden purkaminen. Korjausvelkarahoitus kohdennetaan ympäri maan.

Suomi kansainvälisessä kontekstissa

Menestyäkseen suomalaisten alueiden on verkostoiduttava osaksi globaaleja arvoketjuja ja ekosysteemejä. Suomi on kiinteä osa Euroopan unionin sisämarkkinoita, joilla pärjääminen edellyttää aktiivista verkostoitumista muiden eurooppalaisten toimijoiden kesken. Yhteistyöllä on suuri merkitys ja yhteistyötä pitää tehdä niin yritystoiminnan, tutkimuksen, koulutuksen kuin kulttuurinkin saralla.

Suomi toteuttaa Itämeri-politiikkaansa yhteistyössä alueen valtioiden kanssa. EU:n Itämeri-strategialla syvennetään ja koordinoidaan tehokkaammin Itämeren alueen maiden yhteistyötä. Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että koko Itämeren alue vahvistuu eurooppalaisena ja globaalina talousalueena. Suomella on monipuolista arktista osaamista ja vahva intressi olla mukana arktisen alueen kehityksessä. Suomen arktisen politiikan johtoajatuksena on tehdä Suomesta arktisen alueen kestävä kehityksen edelläkävijä. Arktisen neuvoston ohella Suomi osallistuu aktiivisesti yhteistyöhön lähialueilla, Itämeren piirissä ja Barentsin alueella.

3 Painopiste 1: Uudistumisella kasvua

Visio 2025:

Alueilla on saatu aikaan uutta, korkeatasoiseen osaamiseen ja kestävään kehitykseen perustuvaa kasvua. Omiin vahvuuksiin pohjautuva älykäs erikoistuminen, elinkeinorakenteen aktiivinen uudistaminen sekä yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten parantaminen ovat luoneet taloudellista hyvinvointia. Työllisyyttä ja maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty paikallisilla kokeiluilla ja alueiden erityispiirteisiin räätälöidyillä toimenpiteillä.

Monipuolinen, työllistävä ja kestävä elinkeinorakenne

Suomessa talouden rakennemuutos on johtanut työpaikkojen kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuuteen. Uusia työpaikkoja syntyy muilla aloilla kuin niillä, joilta työpaikkoja on menetetty. Tämä lisää rakennetyöttömyyden riskiä ja hidastaa osaltaan talouskasvua seuraavaa työllisyyden parantumista. Työllisyys- ja työttömyysasteissa on suuria alueellisia eroja. Ikääntyvässä Suomessa yhä useammilla alueilla on ongelmia osaavan työvoiman rekrytoinnissa. Osaavan työvoiman saataavuus edellyttää työnhakijoiden aktivoimista alueen sisäiseen ja alueiden väliseen liikkuvuuteen sekä työperäisen maahanmuuton edistämistä. Työmarkkinoiden toimivuus vaatii jatkuvaa yrityslähtöistä ennakkointia ja yritysysteistyötä sekä toimenpiteitä yritysten nykyisen ja rekrytoitavan henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Alueen resilienssi – kyky kohdata muutos joustavasti ja toipua siitä – määrittää, miten alue selviää rakennemuutoksissa. Muutosjoustavat alueet ja organisaatiot suuntaavat energiaansa tehokkaasti muutoksen edistämiseen ja hallintaan. Rakennemuutoksen ennakkointi ja aktiivinen elinkeinopolitiikka ylläpitävät alueen elinvoimaa ja vähentävät muutoksista aiheutuvia haittoja. Käynnissä oleva elinkeinorakenteen murros muuttaa yrityskenttää. Toimialojen ja työelämän muutosten myötä vanhoja yrityksiä, tuotteita ja ammatteja häviää uusien, tuottavampien ja kestävästi kasvua luovien tieltä. Suomen kaltaisten pienten maiden tulee panostaa inhimilliseen osaamiseen ja pyrkiä tätä kautta mukaan kansainvälisiin merkittäviin yhteistyöverkostoihin.

Alueiden kehitystä ja kilpailukykyä haastavat ilmastonmuutos ja siirtyminen vihreään talouteen. Perinteistä energiaa ja raaka-aineita kuluttavan teollisuuden tulee uusiutua sopeutuakseen tulevaisuuden vaatimuksiin. Globaalissa kilpailussa menestyvät yritykset, jotka kykenevät uudistamaan tuotteitaan, palvelujaan ja

liiketoimintamallejaan sekä hyödyntämään täysimääräisesti vihreän talouden, digitalisaation ja korkean osaamisen tarjoamat mahdollisuudet.

Digitalisaatio vaikuttaa palvelusektoriin yhtä voimakkaasti kuin teollisuuden sekä lisää tuottavuutta ja muuttaa kilpailuololoja. Vaikka digitalisaatio ja sen myötä tuottavuuden kasvu vähentää työvoiman tarvetta monilla nykyaloilla, avaa se samalla uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia, joille voi syntyä uusia työpaikkoja. Keskeisiä ovat yritysten omat toimet niiden kilpailukyvyyn edistämiseksi, tuotteiden lisäarvon kasvattamisessa ja digitalisaation mahdollisuuksiin tarttumiseksi. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä myös digitalisaation aiheuttamiin negatiivisiin vaikutuksiin, jotka näkyvät erityisesti ammattien ja ammattirakenteiden muutoksessa eri alueilla eri tavoin.

Valtaosa uusista työpaikoista syntyy olemassa oleviin pk-yrityksiin. Työllisyyden vahvistamiseksi on kiinnitettävä erityistä huomiota yritysten osaamislähtöisen uudistumisen sekä kasvun ja kansainvälistymisen mahdollisuuksiin. Erilaisten ja jalostusketjussa eri vaiheissa olevien yritysten verkostoituminen vahvistaa suomalaisten yritysten resursseja muun muassa markkinoinnissa sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Olemassa olevien yritysten lisäksi tarvitaan uusia yrityksiä, joilla on kykyä ja halua suuntautua kansainvälisille markkinoille. Yrittäjyyden tulee olla houkutteleva uravaihtoehto ja myös sisäistä yrittäjyyttä tulee edistää.

Toimivalla ja luotettavalla liiketoimintaympäristöllä taataan niin pk-yritysten kuin suuryritystenkin toimintaedellytykset. Yritystoiminnan edellytysten parantaminen edellyttää yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeisen infrastruktuurin sekä palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamista eri puolilla maata. Nopeat ja toimintavarmat tietoliikenne- ja energiaverkot ovat nyky-yhteiskunnassa perusedellytys yritystoiminnalle ja asumiselle. Myös sisäinen turvallisuus muodostaa merkittävän kilpailutekijän, kun ulkomaalaiset yritykset arvioivat alueellista sijoittumistaan.

Osana yrityspalvelu-uudistusta on tärkeää organisoida julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusyhteistyö niin, että seudullisten toimijoiden kuten kehitysyhtiöiden, kauppakamarien, yrittäjäjärjestöjen, oppilaitosten ja yksityisten toimijoiden toimesta tunnustetaan ja aktivoidaan yhä enemmän ja tehokkaammin uusia pk-yrityksiä palveluiden piiriin.

Toimenpiteitä:

- Alueilla otetaan käyttöön ennakoitun rakennemuutoksen toimintatapa (ERM). Kehitetään alueiden käyttöön strateginen resilienssi-työkalu muutosturvallisuuden arvioimiseen. Maakuntien liittojen johdolla laaditaan osana maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmia alueelliset varautumissuunnitelmat rakennemuutoksen vaikutuksiin varautumiseksi. (TEM)
- Julkiset yrityspalvelut otetaan kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Yrityspalvelut organisoidaan uudelleen asiakaslähtöiseksi loogiseksi ja nykyistä vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi. (TEM, OKM)

- Yritysten rahoituksen, oman pääoman ja riskinottokyvyn vahvistamiseksi toteutetaan toimia, jotka vastaavat aloittavien yritysten, nopean kasvun yritysten ja omistajavaihdosta tekevien yritysten tarpeisiin. (TEM, MMM)
- Yrittäjyyskasvatusta lisätään kaikilla kouluasteilla vahvistaen yrittäjämäistä toimintatapaa ja valmiuksia toimia yrittäjinä. Yrittäjyyskasvatuksen yhteyttä elinkeinoelämään vahvistetaan. (OKM)
- Digitalisaation nopeuttamiseksi sekä yrityksissä että julkisissa organisaatioissa käynnistetään konkreettinen uudistuspaketti. Osana kokonaisuutta kehitetään digitaalisia ekosysteemejä, pyritään avaamaan Suomessa laajoja testimarkkinoita sekä hyödynnetään edelläkävijäyrityksiä julkisten palveluiden digitalisoinnissa. (TEM)
- Digitaalisen liiketoiminnan edellytyksiä parannetaan valtion toimesta mahdollistamalla mm. avoimen datan käyttöönotto uusien innovaatioiden ja palveluiden kehittämiseksi ja tukemalla uudenlaisten digitaalisuutta hyödyntävien palveluiden ja liiketoiminnan syntymistä aineettoman arvon luomiseksi. (LVM, TEM, OKM, MMM, SM)

Liittyy kärkihankkeisiin:

- *Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla*
- *Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi*
- *Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi*
- *Digitalisoidaan julkiset palvelut*
- *Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö*
- *Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri*

Alueiden vahvuuksiin perustuva älykäs erikoistuminen

Omien vahvuksiensa pohjalta erikoistuneet, tutkimus- ja muuta osaamista hyödyntävät ja verkostoituneet alueet kykenevät sopeutumaan muutoksiin ja menestymään myös kansainvälisesti. Aiemmin tunnistettujen, globaalien tai kansallisten kärkien lisäksi alueilla on tunnistettava uusia kestävä kasvun aloja. Jatkuva vahvuuksien uudelleenarviointia ja selkeää profiloitumista tarvitaan, koska voimavaroja tulee kohdentaa globaalisti kilpailukykyisille aloille. Tämä edellyttää rakennemuutoksen ennakoitua ja integroitumista globaaleihin arvoverkkoihin. Samalla tulee varmistaa, että alueelliset toimet ovat linjassa kansallisten tavoitteiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen ja verkostoituminen edistävät alueiden kykyä reagoida muuttuvaan toimintaympäristöön ja rakennemuutoksiin. Alueiden erikoistuminen tehdään kestäväällä tavalla, kun sen perustana on ennakoiva suhtautuminen elinkeinorakenteen, yhteiskunnan ja ilmaston muutokseen. Alueen omat,

kestävän kasvun mahdollisuudet tulee tunnistaa ja vanhoista rakenteista päästää tarvittaessa irti. Koulutuspolitiikan kehittäminen ja myös muiden kuin perinteisten kasvualojen edistäminen luovat pohjan uudistumiselle. Älykkääseen erikoistumiseen on sisäänrakennettuna toimintatapana erilaisten osaamisten ennakkoluuloton yhdistäminen.

Alueiden älykkääseen erikoistumiseen perustuvia korkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden muodostamia osaamiskeskittyviä tulee vahvistaa TKI-toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden sekä Suomen eri alueiden kansainvälisen vetovoiman ja kilpailukyvyn lisäämiseksi. Korkeakoulujen profiloitumisella vahvistetaan alueellisten osaamiskeskittymien muodostumista. Alueiden erikoistumista tuetaan myös korkeakoulujen työnjakoa ja ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa ja palvelukykyä kehittämällä.

Osaamiskeskittymien kehittämisessä kuntien investointeja voidaan hyödyntää innovatiivisten ratkaisujen kehittämisessä. Vahvojen alueellisten ja alakohtaisten osaamiskeskittymien varaan voidaan rakentaa eri toimijoiden yhteistyönä kansainvälisiä innovaatioekosysteemejä, joissa korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa syntyy tutkimustietoa hyödynnetään ja jatkojalostetaan uuden yritystoiminnan lähteenä. Osaamisen monipuoliseksi hyödyntämiseksi ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi tulee kehittää osaamisen siirtomekanismeja.

Tutkimuksella ja sen hyödyntämisellä on merkittävä rooli globaalissa taloudessa osaamisen ja innovaatioiden lähteenä ja sen myötä taloudellisen menestyksen sekä sosiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin edistäjänä. Siksi uuden tiedon ja osaamisen alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen vaikuttavuuden eli korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen vahvistaminen on tärkeää.

Tieteen ja tutkimuksen resursseja on mahdollista hyödyntää entistä tehokkaamalla ja vaikuttavammalla tavalla elinkeinoelämän uudistamiseksi ja osaamis pohjaisen kasvun vauhdittamiseksi koko Suomessa. Samalla yksityisen sektorin toimijoiden on mahdollista tukea osaamisen karttumista niin koulutuksessa kuin tutkimuksessa. Korkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten ja elinkeinoelämän välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen tiivistämiseksi tarvitaan uudenlaisia toimintamalleja ja -ympäristöjä, jotka mahdollistavat yhteistyön käynnistämisen aiempaa joustavammin. Erityisesti pk-yritysten kynnystä tehdä yhteistyötä yliopistojen, ammatikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa tulee alentaa. Myös ammatillisessa koulutuksessa on osaamista, jota voidaan hyödyntää etenkin pk-yritysten kilpailukyvyn parantamisessa. Kansainvälisesti vetovoimaisten ja kiinnostavien osaamiskeskittymien sekä houkuttelevien palvelu-, ympäristö- ja toimintainfrastruktuurien muodostamiseksi on tärkeää, että innovaatiojärjestelmän eri osapuolet tiivistävät strategista yhteistyötä.

Toimenpiteitä:

- Innovaatiojärjestelmän eri osapuolet tiivistävät strategista yhteistyötä ja panostuksiaan kansainvälisesti vetovoimaisten ja kiinnostavien

osaamiskeskittymien sekä houkuttelevien palvelu-, ympäristö- ja toimintainfrastruktuurien muodostamiseksi ja vahvistamiseksi. (OKM, TEM)

- Alueiden älykästä erikoistumista ja ennakoidun rakennemuutoksen (ERM) toimintatapaa edistetään alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen -kokonaisuudella. Alueiden vahvuuksista laaditaan valtakunnallinen analyysi. (TEM, OKM, YM, LVM, VM, STM, MMM, SM)
- Kannustetaan ohjauksen ja julkisen rahoituksen keinoin korkeakouluja yritysyhteistyöhön ja tutkimustulosten vaikuttavuuden sekä kaupallistamisen lisäämiseen siten, että ne tukevat korkeakoulujen ja alueiden strategisia valintoja. (OKM, TEM)
- Korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, ammatillisten oppilaitosten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja kuntien yhteistyötä lisätään uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseksi ja kaupallistamiseksi. Yhteistyön tiivistämiseksi kokeillaan ja pilotoidaan uusia toimintamalleja. (TEM, OKM, MMM)
- Valtion ja kaupunkiseutujen välisellä sopimusmenettelyllä sovitaan keskeisimmistä strategisista kehittämisen kokonaisuuksista. Sopimuksilla voidaan tukea elinkeinoelämän, korkeakoulujen ja kaupunkien yhteistyöhön perustuvia alueellisia osaamiskeskittymiä. (TEM, OKM)

Liittyy kärkihankkeisiin:

- *Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi*
- *Kilpailukyvyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla*
- *Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin*
- *Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi*

Bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksien hyödyntäminen

Suomen tavoitteena on vuonna 2025 olla bio- ja kiertotalouden sekä cleantechin edelläkävijä. Bio- ja kiertotaloudessa sekä cleantechissä yhdistyvät paikalliset resurssit ja ratkaisut sekä kasvavat globaalit markkinat. Niiden kehittämisellä ja käyttöönotolla parannetaan taloutta ja työllisyyttä alueellisesti ja kansallisesti, vientiä ja vaihtotasetta, resurssitehokkuutta ja ympäristön tilaa sekä suomalaisten hyvinvointia kestäväällä tavalla. Kotimaiset uusiutuvan energian ratkaisut, kun ne toteutetaan kustannustehokkaasti, edistävät hallituksen uusiutuvan energian tavoitteiden ja kasviuonepäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamista.

Suomella on runsaiden uusiutuvien luonnonvarojen, puhtaan luonnon, korkean teknologisen ja muun osaamisen sekä yhdessä tekemisen kulttuurin ansiosta erinomaiset lähtökohdat edelläkävijyyteen. Biotalous tuo uusia mahdollisuuksia etenkin maaseudulle. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää yrittäjyyden sekä olemassa olevan ja uuden liiketoiminnan määrätietoista kehittämistä. Bio- ja kiertotalouden

vahvistamiseen tarvitaan koko maan voimavaroja ja tutkimusosaamista sekä koulutusta. Alueilla on omat vahvuutensa, joita pitää pystyä hyödyntämään aiempaa paremmin alueiden sisällä mutta erityisesti alueiden välillä alue- ja paikallistalouksien vahvistamiseksi sekä globaaleille markkinoille kilpailukykyisten tuotteiden ja ratkaisuiden luomiseksi. Bio- ja kiertotalous edellyttää muutoksia koko yhteiskunnassa sekä kaikkien toimijoiden ja alueiden tiivistä yhteistyötä ja sitoutumista. Valtion ja muiden julkisten toimijoiden tehtävänä on luoda mahdollisuudet bio- ja kiertotalouden edistämiseksi ja mahdollistaa uusiutuvien luonnonvarojen käytön ja hoidon monipuolinen kehittäminen.

Luonnonvarojen vastuullisella ja innovatiivisella käyttämisellä ja bio- ja kiertotaloudella vahvistetaan alue- ja paikallistalouksia, luodaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä saadaan aikaan kestävää kasvua ja työtä. Keskeisiä asiakokonaisuuksia bio- ja kiertotaloudessa ovat mm. puun monipuolinen käyttö rakentamiseen, tuotteisiin ja energiaksi, materiaalien ja ravinteiden kierrätys, ruoan ja luonnon tuotteiden tuotanto ja jalostus, sininen biotalous sekä metsien, vesistöjen ja muun luonnon hyödyntäminen virkistyskäyttöön. Bio- ja kiertotalouteen liittyvät tiiviisti logistiikka- ja liikkumISRatkaisut ja niissä uusien toimintatapojen ja teknologioiden hyödyntäminen.

Elinkeinotoiminnan kehittämisessä erityisen tärkeässä roolissa ovat pilotoinnit sekä näitä tukevat innovatiiviset julkiset hankinnat. Pilottien avulla suomalaiset toimijat saavat kotimarkkinareferenssejä, joiden avulla on huomattavasti helpompi lähteä viemään tuotteita ja ratkaisuja maailmanmarkkinoille.

Elinkeinoelämän kilpailukyky ja investoinnit biotalouteen edellyttävät toimivaa liikennejärjestelmää ja laadukasta infrastruktuuria koko Suomessa. On tärkeää, että liikenneinfrastruktuuri on sellaisessa kunnossa, että esimerkiksi teollisuuden käyttämät raskaat kuljetukset onnistuvat mahdollisimman sujuvasti ilman tien huonosta kunnosta johtuvia paino- ja nopeusrajoituksia.

Toimenpiteitä:

- Energiatuilla tuetaan biopolttoaineiden tuotantoon liittyvää uutta teknologiaa (TEM, VM, MMM, LVM, YM)
- Kehitetään liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden tuotantoon ja käyttöön liittyviä tekijöitä yhdessä alan toimijoiden kanssa (TEM, VM, MMM, LVM, YM)
- Edistetään kiertotaloutta ja toimijoiden kohtaamista alueen mahdollisuudet ja vahvuudet huomioiden (YM, MMM, TEM)
- Edistetään bio- ja kiertotalouden investointeja ja puurakentamista (TEM, YM, MMM)
- Kehitetään uusia tuotteita, palveluita ja liiketoimintamalleja bio- ja kiertotalouteen sekä cleantechiin (TEM)
- Edistetään bio- ja kiertotaloutta valtion ja kaupunkien kasvusopimuksilla (TEM, YM)

- Vauhditetaan bio- ja kiertotalouden ja cleantechin uusien innovaatioiden käyttöönottoa kokeiluhankkeilla ja innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla (TEM, MMM, YM)
- Laaja-alaisen ruokapolitiikan osana edistetään lähiruoan käyttöä ja alueellisten ja paikallisten ruokajärjestelmien kehittymistä, jotka osaltaan vahvistavat alueiden elinvoimaisuutta. (MMM, TEM)
- Maakuntien liitot ottavat maakuntasuunnittelussa huomioon uusiutuvien luonnonvarojen jatkuvan kestävä käytön. (TEM, MMM, YM)
- Ministeriöt ja maakuntien liitot tukevat osaamisen kokoamista tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden yhteisiin osakeskittymiin (OKM, TEM, YM, MMM)

Liittyy kärkihankkeisiin:

- *Kilpailukyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla*
- *Hiilettömään, puhtaaseen, uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti*
- *Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon*
- *Suomalaisen ruokatuotanto kannattavaksi, kauppatase ja sininen biotalous nousuun*
- *Osaaminen ja koulutus*

Maahanmuuttajat voimavaraksi

Maahanmuutolla on yhä suurempi vaikutus väestörakenteeseen sekä työvoiman paikalliseen ja alueelliseen tarjontaan. Työkäinen väestö kasvaa Suomessa tällä hetkellä lähes yksinomaan maahanmuuton ansiosta. Maahanmuutto voi tuoda uusia asukkaita ja osaavia työntekijöitä myös väestötappiosta kärsiville alueille. Pääosa maahanmuutosta suuntautuu kuitenkin kaupunkiseuduille ja erityisesti koulutetut maahanmuuttajat asettuvat suurimpiin keskuksiin.

Pakolaismäärä on ollut Euroopassa kasvussa ja syksyllä 2015 myös Suomeen saapui huomattavasti aikaisempaa enemmän turvapaikanhakijoita. Alueilla on varauduttava pakolaisten vastaanottamiseen ja maahanmuuttoon liittyvät kysymykset nostettava keskeiseen rooliin alueellisissa kehittämissuunnitelmissa. Eri puolilla Suomea olevaa maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvää osaamista voidaan hyödyntää ja jakaa.

Koska työkäinen väestö vähenee monilla alueilla merkittävästi, on työperäisen maahanmuuton edistäminen jatkossa yhä tärkeämpää. Suomalaisen elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyyn turvaamiseksi on tarpeen saada ulkomaalaistaustaisia huippuosaajia, yrittäjiä ja muita työntekijöitä. Huomiota on erityisesti kiinnitettävä oleskelu- ja työlupien käsittelyprosessien nopeuttamiseen ja sujuvoittamiseen.

Maahanmuutto voi parantaa sekä muuttajien että suomalaisten hyvinvointia. Tämä edellyttää, että maahanmuuttajat työllistyvät ja heidät saadaan osallisiksi

suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajien osaamispotentiaalin hyödyntäminen edistää elinkeino- ja innovaatiopoliittisia tavoitteita alueilla. Maahanmuuttajien kotouttamisessa sekä vuorovaikutuksen ja osallisuuden lisäämisessä käytetään kulttuurin, liikunnan, nuorisotyön ja koulutuksen keinoja. Maahanmuutto- ja kotouttamistoimissa tulee entisestään lisätä hallinnon eri sektoreiden ja tasojen yhteistyötä.

Toimenpiteitä:

- Kaupunkien kanssa tehtävissä kasvusopimuksissa huomioidaan pitkäjänteinen pakolaisten vastaanotto ja kotouttaminen sekä maahanmuuttajien osaamispotentiaalin hyödyntäminen ja osallisuuden lisääminen. (TEM, OKM, VM, YM, STM, SM)
- Nopeutetaan maahanmuuttajien osaamisen kartoitusta sekä ohjausta työelämään. Toteutetaan vaikuttavuusinvestointimallilla nopean työllistymisen kokeilu, jossa yhdistetään lyhyt kotoutumiskoulutusjakso koulutuksen jatkumiseen työpaikalla. Tehostetaan kielikoulutusta sekä tarkastellaan kielitaitovaatimuksia. Sujuvoitetaan tutkintojen ja muun aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. (TEM, SM, OKM)
- Sujuvoitetaan lupakäytäntöjä kansainvälisten osaajien saamiseksi ja integroitumiseksi Suomeen nopeuttamalla päätöksentekoa (SM, TEM)

4 Painopiste 2: Elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta

Visio 2025:

Elinvoimaisista alueista rakentuva Suomi hyödyntää koko maan voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi. Aluerakenne on monikeskuksinen ja verkottunut sekä toimiviin liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiin perustuva vuorovaikutteinen kokonaisuus. Alueiden tasapainoinen kehittäminen mahdollistaa useiden eri puolilla maata sijaitsevien vahvojen kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden. Alueet ovat löytäneet oman roolinsa kansallisessa ja kansainvälisissä verkostoissa.

Verkottuvat elinvoimaiset alueet

Ihmisten arki on monipaikkaista erilaisine asiointi- ja työssäkäyntialueineen. Työ, opiskelu ja vapaa-aika eivät ole yhtä vahvasti kuin aikaisemmin paikkaan sidottuja. Ihmisillä on aiempaa paremmat mahdollisuudet valita asuinpaikkansa. Alueiden saavutettavuudella on keskeinen merkitys alueiden elinvoimaisuudessa ja kansainvälisessä kilpailussa pärjäämisessä. Alueiden saavutettavuutta parannetaan kehittämällä olemassa olevaa liikenneverkkoa sekä tietoliikenneyhteyksiä. Liikenteen ja logistiikkayhteyksien tarkoituksenmukaista rakennetta, palvelutasoa ja kustannustehokkuutta koskeviin kysymyksiin on tarpeen pyrkiä EU-tasolla vaikuttamaan niin, että säilytetään kansallista liikkumavaraa. Edistykselliset tietoliikenneverkot ovat keskeinen edellytys alueiden kaikelle elinkeinotoiminnalle ja menestymiselle. Harvaan asutuilla alueilla tarve nopeille tietoliikenneyhteyksille korostuu entisestään.

Toiminnallisiin kokonaisuuksiin ja alueiden omiin vahvuuksiin perustuva tasapainoinen aluekehittäminen on välttämätöntä ihmisten arjen sujuvuuden ja resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi. Keskeistä on tukea maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisuja tarkoituksenmukaisissa, ihmisten liikkuvuutta tukevissa kokonaisuuksissa. Tämä edellyttää kaupunkiseutujen välisen sekä kaupunkien ja maaseutualueiden välisen vuorovaikutuksen sekä tätä tukevan liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuurin ja -palveluiden kehittämistä.

Alueiden verkostoitumisen mahdollistamiseksi on luotava kannustimia yhteysien rakentamiseen ja hyödyntämiseen niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tulevien hallintoalueiden sisäistä toiminnallisuutta on tärkeää kehittää, mutta samanaikaisesti pitää huomioida mahdollisuudet tehdä yhteistyötä yli hallinnollisten rajojen. Maakuntauudistuksessa maakuntia kannustetaan yhteistyöhön yli maakuntarajojen. Yhteistyö on erityisen tarpeellista niissä maakunnissa, joissa toiminnalliset alueet muodostuvat usean maakunnan alueilla.

Eri puolilla maata sijaitsevien kasvuvyöhykkeiden kehittämällä pyritään vahvojen markkina- ja yhteistyöalueiden muodostumiseen tukeutuen olemassa olevaan liikenneinfrastruktuuriin ja yhdyskuntarakenteeseen. Tavoitteena on vahvistaa alueiden toimintaedellytyksiä ja vetovoimaa sekä tehostaa tietoliikenteen ja liikennejärjestelmien käyttöä. Keskuksia ja ympäröivää maaseutua yhdistävät vyöhykkeet tarjoavat monipuolisia työmarkkina-alueita ja asumisen mahdollisuuksia. Myös mahdollisuudet yhä erikoistuneempien palveluiden sekä eri alojen uusien, toisiaan täydentävien tuotteiden kehittämiseen ja tarjoamiseen paranevat.

Tiestön korjausvelkarahoitusta on tarkoitettu kohdentaa teiden, ratojen ja vesiväylien kunnostukseen. Väyliä kunnostettaessa otetaan huomioon väylän merkitys asiakkaalle. Painopiste on elinkeinoelämän tarpeissa, kasvun esteiden purkamisessa sekä työssäkäyntialueiden tarpeissa. Lisäksi tavoitteena on väylien elinkaarenaikainen korjauskustannusten hallinta sekä digitalisaation ja uusien palveluiden synnyn edistäminen.

Pääkaupunkiseudun ja muiden suurten kaupunkiseutujen merkitys koko Suomen hyvinvoinnille ja kilpailukyvyllä on keskeinen. Monikeskuksisuuden kannalta tärkeitä ovat eri puolilla maata sijaitsevat kaupunkiseudut vaikutusalueineen. Näitä keskuksia kehitetään osaamisen ja taloudellisten toimintojen keskuksina ja aluerakenteen solmukohtina.

Monikeskuksisen aluerakenteen rinnalla tunnistetaan keskusten ulkopuolisten alueiden vahvuudet. Maaseutu- ja saaristoalueiden kehitystä ja niiden omiin vahvuuksiin perustuvaa elinkeinotoimintaa tuetaan niiden edellyttämin tavoin.

Metropolipolitiikan avulla pyritään ratkaisemaan Helsingin seutuun liittyviä erityiskysymyksiä Suomen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi. Kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikalla hyödynnetään eri alueiden vahvuuksia ja tuetaan osaltaan Suomen kasvu- ja innovaatiopolitiikan tavoitteita. Poliittikalohkojen yhteen sovittamista ja kokonaistarkastelua jatketaan ja lisätään yhteistyötä entisestään. Harvaan asuttujen alueiden erityiskysymykset arvioidaan politiikkatoimia valmisteltaessa.

Toimenpiteitä:

- Valtion ja suurten kaupunkiseutujen välisillä sopimuksilla (kasvu- ja MAL-sopimuksilla) toteutetaan hallitusohjelman kilpailukykykärkihankkeen toimenpiteitä. Kaupunkien keskinäistä verkottumista edistetään kasvuvyöhyke- sekä teemaverkostosopimuksilla. (TEM, LVM, YM, OKM, MMM, STM)
- Toiminnallisten alueiden ja kasvuvyöhykkeiden tueksi toteutetaan vuoden 2016 aikana selvitys, jossa paikkatieto- ja muita aineistoja hyödyntämällä kuvataan ja analysoidaan toiminnallisten alueiden ja kasvuvyöhykkeiden kehitystä. (TEM, YM, MMM)
- Vaikutetaan EU:n pitkän aikavälin liikennestrategiaan siten, että siinä huomioidaan yhteydet kolmansien maiden markkinoihin ja vältetään globaalien, kansainvälisellä tasolla säänneltyjen liikennemuotojen kuten lentoliikenteen ja merenkulun EU-sääntelyä. (TEM, LVM)

- Haetaan julkisten palveluiden tehokasta järjestämistä sekä niitä tukevia lähi-logistiikkaratkaisuja eri seutujen tarpeet ja toimijakentän mahdollisuudet huomioivien kokeilujen avulla. (LVM)
- Alueiden kilpailukyky- ja työllisyysnäkökohdat sekä laaja-alaisen innovaatiopolitiikan tarpeet huomioidaan EU:n arktisen politiikan kehittämiseen vaikuttamisessa ja Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajakauden (2017-2019) valmisteluissa. (UM, TEM)

Liittyy kärkihankkeisiin ja reformeihin

- *Kilpailukyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla*
- *Aluehallinnon uudistus*
- *Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase ja sininen biotalous nousuun*
- *Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin*

5 Painopiste 3: Hyvinvointia kumppanuuksilla

Visio 2025:

Julkinen, yksityinen ja kolmas sektori toimivat hyvässä kumppanuudessa alueiden ja palveluiden kehittämisessä. Ihmisillä on asuinpaikasta riippumatta mahdollisuudet elää sujuvaa arkea laadukkaassa elinympäristössä. Suomi on välittävä ja turvallinen maa, jossa on kavennettu sosiaalista eriarvoisuutta. Ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen. Digitalisatio ja uudenlaiset mallit palveluiden tuottamisessa mahdollistavat kansalaisille yhdenvertaiset ja laadukkaat julkiset palvelut.

Arjen sujuvuutta ja hyvinvointia

Osaava ja hyvinvoiva väestö luo alueille elinvoimaa. Elinvoimaiset alueet houkuttelevat ihmisiä tarjoamalla laadukkaita palveluita, työpaikkoja, viihtyisiä elinympäristöjä sekä toimivia yhteyksiä. Hyvä ja turvallinen arkiympäristö, saavutettavat sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä kulttuuri-, taide- sekä nuoris- ja liikuntapalvelut lisäävät ihmisten mahdollisuuksia edistää omaa terveyttään, hyvinvointiaan ja osallisuutta.

Koko maassa tulee olla myös tulevaisuudessa tasa-arvoiset palvelut ja elämisen edellytykset. SOTE- ja maakuntauudistuksen myötä kuntien tehtäväkenttä uudistuu ja rooli elinvoiman edistäjinä niin paikallisissa kuin seudullisissakin verkostoissa korostuu. Sujuva arki on keskeinen osa ihmisen hyvinvointia, terveyden edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Päivittäiseen elämään sekä elämän kriisitilanteisiin liittyvien palveluiden säilyminen lähellä ihmistä mahdollistaa sujuvan arjen ja ongelmien ehkäisyn. Hyvinvoinnin ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan enemmän joustavaa yhteistyötä julkisen, kolmannen sektorin ja yritysten välillä.

Väestön hyvinvointi, työssäkäynti ja palveluiden saatavuus edellyttävät toimivaa yhdyskuntarakennetta ja riittäviä liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä. Väestön keskittyminen suurimpiin kaupunkeihin ja niiden kehysalueille asettaa haasteita väestön hyvinvoinnille ja yhdyskuntien toimivuudelle. Kaupungistumisen ohella väestön ikääntyminen sekä maahanmuutto ovat ilmiöitä, jotka vaikuttavat erityisesti koulutus-, sosiaali- ja terveystyöpalveluiden - mutta myös yhdyskuntarakenteen, maankäytön, asumisen ja liikennepalveluiden kehittämiseen sekä työvoiman saatavuuteen. Väestöään kasvattavilla alueilla kasvun hallinta edellyttää yhdyskuntarakenteen kehittämistä, jossa keskeistä ovat asuntojen riittävä tarjonta, hyvät joukkoliikenneyhteydet sekä elinympäristön viihtyisyys, esteettömyys ja turvallisuus. Vastaavasti väestöltään supistuvilla alueilla on pystyttävä huolehtimaan palveluiden

järjestämisestä ja saatavuudesta. Julkisella vallalla on vastuu kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta yhdenvertaisesti.

Alueiden välisiä eroja väestön hyvinvoinnissa on pyrittävä tasoittamaan. Eriarvoistuminen ja sosiaalinen eriytyminen alueilla rapauttavat hyvinvointia ja vähentävät sisäistä turvallisuutta. Turvallisuus liittyy keskeisesti koko yhteiskunnan toimivuuteen. Se sisältää ihmisten turvallisuuden, hyvinvoinnin sekä ympäristön turvallisuuden ja puhtauden. Eri alueilla korostuvat erilaiset turvallisuusnäkökulmat. Eriarvoisuuden kaventamiseen liittyvät toimet vaativat laaja-alaista suunnittelua ja moniammatillista työtöitä. Poikkihallinnollista yhteistyötä ja toimialojen välistä vuoropuhelua alueiden kehittämisessä ja palveluiden järjestämisessä tarvitaan lisää. Kansalaisten osallistamista oman elinympäristönsä ja alueen kehittämiseen on lisättävä.

Kaupungistumisen ja väestön keskittymisen suurimpiin keskuksiin lisää paineita uudelle asuntorakentamiselle, jotta asumisen kalleus tai asuntopula ei jarruttaisi kaupunkiseutujen kehittymistä. Tavoitteena on, että asuntorakentaminen vastaa nykyistä paremmin kysyntään. Tavoitteeseen pyritään sekä kaavoituksen ja rakentamisen edellytysten sujuvoittamisella että valtion tukeman asuntotuotannon monipuolistamisella. Haja-asutusalueiden erityispiirteet huomioidaan rakentamisessa entistä joustavimpina lupa- ja kaavoitusprosesseina.

Julkkisten palveluiden digitalisaatiolla lisätään alueellista tasa-arvoa sekä palveluiden saavutettavuutta. Henkilökohtaista palvelua suunnataan erityistä palvelutarvetta edellyttäviin tilanteisiin. Jatkossakin on palveltava myös niitä asiakkaita, jotka eivät pysty sähköisiä palveluita käyttämään.

Digitalisaation aiheuttamat muutokset ja ennen kaikkea uudet mahdollisuudet kuten aineettoman arvon luominen, tulee hyödyntää täysimääräisesti niin tuotannossa, palveluissa kuin koulutusjärjestelmässäkkin. On edistettävä aineettomia arvoja tuottavan palveluliiketoiminnan syntyä ja kasvua sekä parannettava luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä. Lisäksi on painotettava uutta kasvua luovia toimenpiteitä, jotka edistävät läpileikkaavasti luovan osaamisen hyödyntämistä eri toimialoilla.

Avoimen datan mahdollisuudet tulee hyödyntää siten, että se tukee alue- ja yhdyskuntasuunnittelua, palveluiden kehittämistä, uutta liiketoimintaa, koulutusta ja tutkimusta.

Toimenpiteitä:

- Julkkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat lisäävät yhteistyötä ja vuoropuhelua alueellisella ja paikallisella tasolla eri toimijoiden ja sektoreiden roolista hyvinvoinnin, palveluiden ja elinvoiman vahvistamisessa. Kumppanuutta hyödynnetään myös valtakunnallisissa verkostoissa. (MMM, VM, OKM)
- Edistetään kumppanuuteen ja omaehtoisuuteen perustuvia kansalaistoimijalähtöisiä toimintatapoja, kuten Leader-toimintatapa, myös kaupunkialueilla. (MMM, TEM, SM)

- Kuntia ja muita julkisia tahoja kannustetaan innovatiivisiin hankintamenetelmiin, jotka antavat yrityksille ja kolmannelle sektorille mahdollisuuden täysin uudenlaisten tuotteiden ja palvelumallien tarjoamiseen, lisäävät tuotteiden ja palveluiden käyttäjien osallisuutta niiden suunnittelussa ja tuottamisessa sekä luovat uusia tapoja tuottaa hyvinvointia ja osallisuutta asiakaslähteisesti. (TEM, STM,VM, SM, OKM)
- Edistetään kasvavien kaupunkiseutujen asuntotuotantoa sekä asumisen, maankäytön ja liikkumisen yhteen sovittamista vahvistamalla valtion ja kuntien kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä. (YM, LVM, TEM, VM, OKM)
- Digitaalisilla palveluilla parannetaan asukkaiden ja yritysten arjen sujuvuutta sekä luodaan uusia mahdollisuuksia yritystoiminnalle ja palvelukehitykselle sekä osallistumiselle. (MMM, LVM, SM, OKM)

Liittyy kärkihankkeisiin ja reformeihin:

- *Aluehallinnon uudistus*
- *Sosiaali ja terveydenhuollon uudistus*
- *Digitalisoidaan julkiset palvelut*
- *Sujuoitetaan säädöksiä*
- *Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri*
- *Palvelut asiakaslähtöisiksi*
- *Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta*
- *Nopeutetaan siirtymistä työelämään*
- *Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi*
- *Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta*
- *Liikutaan tunti päivässä*

6 Aluekehittämispäätöksen toteutumisen seuranta

Aluekehittämispäätös kytketään tiiviisti hallitusohjelman kärkihankkeiden toteutukseen ja seurantaan. Päätöksen toteuttamiseksi laaditaan toimintasuunnitelma, jossa hallinnonalat kuvaavat toimenpiteidensä vaiheistuksen, käytettävissä olevat resurssit sekä seurantaindikaattorit

Päätöksen toteutumisen kokonais seurannasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Valtioneuvoston asettama Alueiden uudistumisen neuvottelukunta seuraa säännöllisesti aluekehittämispäätöksen tavoitteiden ja eri hallinnonalojen toimenpiteiden toteutumista. Tarvittaessa aluekehittämispäätöstä voidaan tarkistaa Alueiden uudistamisen neuvottelukunnan päätöksellä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ennakoii ja seuraa alueilla tapahtuvaa kehitystä ja muutoksen suuntaa. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee alueiden kehittämisen toimintaympäristön muutosten sekä maakuntauudistuksesta johtuvien tarpeiden aiheuttamat muutokset alueiden kehittämistä koskevaan lainsäädäntöön.

Maakuntaohjelmissa tulee ottaa huomioon aluekehittämispäätöksen linjaukset. Maakuntaohjelmien mahdollisia tarkistuksia voidaan tehdä niiden toimeenpanosuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Aluekehittämispäätöksen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta aluehallintoviranomaisten toiminnassa huolehditaan tulosohjauksella ja ao. seurantaindikaattoreilla.

Eri hallinnonaloilla toteutettavat kokeilut kootaan valtioneuvoston kanslian perustamaan www.kokeilevasuomi.fi -sivustoon. Sivustolla kuvataan lyhyesti kokeilujen toteutus ja jaetaan kokeiluista saatuja kokemuksia. Halutessaan eri hallinnonalat voivat seurata rahoittamiensa kokeilujen tuloksia ja vaikuttavuutta ao. sivuston kautta.

Aluekehittämispäätöksen vaikutusten arviointi

Painopiste: Uudistumisella kasvaa	Älykäs erikoistuminen	Elinkeinoelämän yhteistyö kor- keakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa	Bio- ja kiertotalous	Työllisyys	Maahanmuutto
Talous, elinkeinot ja aluerakenne	++	++	++	++	+/-
Ihmiset ja yhteisöt	0	0	+	++	+/-
Ympäristö ja luonnonvarat	+	0	++	+/-	+/-
Painopiste: Elinvoimaa verkostoista	Suomen voimavarojen hyödyntäminen	Verkostoituminen	Saavutettavuus		
Talous, elinkeinot ja aluerakenne	++	++	++		
Ihmiset ja yhteisöt	+	++	+		
Ympäristö ja luonnonvarat	+/-	+	+/-		
Painopiste: Kumppanuuksilla hyvinvointia	Julkisten palveluiden digitalisointi	Kumppanuus palvelutuotannossa	Kansalaisten osallistuminen	Eriarvoisuuden kaventaminen	Toimijoiden välinen yhteistyö
Talous, elinkeinot ja aluerakenne	++	++	+	+/-	+
Ihmiset ja yhteisöt	++	+	++	++	+
Ympäristö ja luonnonvarat	++	0	0	0	+/-

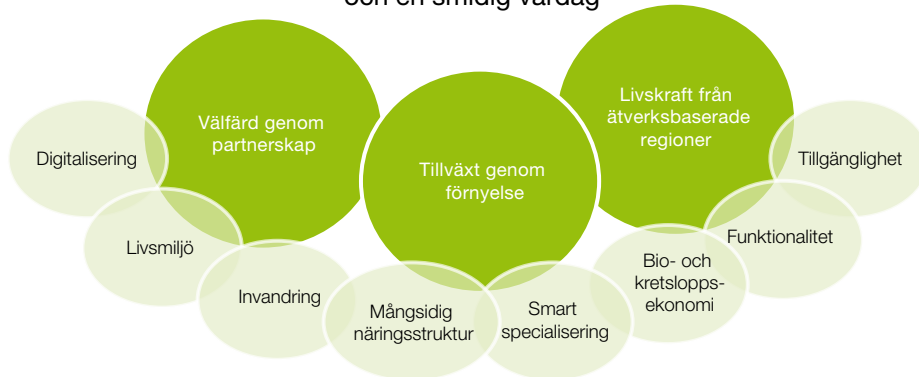
Vihreä = hyvin myönteinen (++) Vaalean vihreä = melko myönteinen (+) Violetti = myönteistä ja kielteistä (+/-) Harmaa = ei vaikutusta (0)

Regionutvecklingsbeslutet 2016–2019

Konkurrenskraftiga regioner och
en smidig vardag

Tekijät Författare Authors Arbets- och näringsministeriet/ Företags- och regionavdelningen	Julkaisuaika Publiceringstid Date Juni 2016 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Retionutvecklingsbeslutet 2016–2019 – Konkurrenskraftiga regioner och en smidig vardag	
Tiivistelmä Referat Abstract <p>De rikstäckande tyngdpunkterna för regionutvecklingen (regionutvecklingsbeslutet) 2016–2019 innehåller de regionalpolitiska riktlinjerna och tyngdpunkterna i utvecklingsåtgärderna som ska följas inom statsrådets kompetensområde under statsminister Juha Sipiläs regeringsperiod.</p> <p>Besluten och åtgärderna inom alla förvaltningsområden påverkar regionutvecklingen. För att man ska kunna allokera re-surserna rätt och uppnå effekt är det viktigt att ministerierna samarbetar och att målen samordnas. Regionutvecklingsbeslutet innefattar målen på centralförvaltningsnivå, som ministerierna har förbundit sig till och som beaktas i styrningen av respektive förvaltningsområde. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att koordinera hela regionutvecklingen på nationell nivå.</p> <p>På regional nivå är landskapsförbunden regionutvecklingsmyndigheter och de ansvarar för hela den strategiska regionutvecklingen inom sin region. Regionernas centrala regionutvecklingsdokument är landskapsprogrammet som bereds under ledning av landskapsförbundet och programmets genomförandeplan. Landskapsförbunden ska beakta detta regionutvecklingsbeslut och bidra till att det förverkligas.</p> <p>Regeringen har som mål att lyfta in Finlands ekonomi på ett spår av hållbar tillväxt genom att utnyttja hela Finlands re-surser. I uppbyggnaden av Finlands konkurrenskraft är det viktigt att dels balansera ekonomin, dels trygga befolkningens välfärd. Målet är att servicen och levnadsförutsättningarna är likvärdiga i hela landet i framtiden. I detta regionutvecklingsbeslut sammanfattas tyngdpunkterna i tre riktlinjer:</p> <ul style="list-style-type: none">• Tillväxt genom förnyelse• Livskraft från nätverksbaserade regioner• Välfärd genom partnerskap <p>Regionutvecklingens tyngdpunkter Tillväxt genom förnyelse, Livskraft från nätverksbaserade regioner och Välfärd genom partnerskap är centrala mål i arbetet med att förnya regionerna och främja deras livskraft. Genom de framtida lösningarna kan dessa mål uppfyllas snabbare. Planerings- och utvecklingssystemet som påverkar regionutvecklingen utvärderas som en del av landskapsreformen.</p> <p>Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Företags- och regionavdelningen/Mari Anttikoski, tfn 029 506 4916</p>	
Asiasanat Nyckelord Key words regional, regionutvecklingen, regionalpolitiska, Regionutvecklingsbeslutet partnerskap, förnyelse, tillväxt	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-121-0
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 63	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Konkurrenskraftiga regioner och en smidig vardag



VISION 2025

Ny tillväxt som baseras på hög kompetens och hållbar utveckling har åstadkommit i regionerna. Ekonomisk välfärd har skapats och internationell konkurrenskraft har stärkats genom smart specialisering som grundar sig på regionernas styrkor, aktiv förnyelse av näringsstrukturen samt förbättrade förutsättningar för företag och näringsverksamhet. Sysselsättningen och integrationen av invandrare har främjats genom lokala försök och åtgärder som anpassats efter regionernas särdrag.

Finland består av livskraftiga regioner som utnyttjar hela landets resurser effektivt och hållbart. Regionstrukturen är flerkärnig och nätverksbaserad samt en interaktiv helhet som baseras på fungerande trafik- och datatrafikförbindelser. Den balanserade regionutvecklingen möjliggör livskraft i flera starka stadsregioner och landsbygdsområden i olika delar av landet. Regionerna har hittat sin roll i nationella och internationella nätverk.

Offentlig, privat och tredje sektor utvecklar regioner och tjänster genom ett gott partnerskap. Människor har oavsett bostadsort möjlighet till en smidig vardag i en livsmiljö som håller hög kvalitet. Finland är ett tryggt land som visar omtanke och där de sociala ojämlikheterna har utjämnats. Människor har möjlighet att påverka utvecklingen av sin egen livsmiljö. Digitalisering och nya modeller för tillhandahållandet av tjänster ger medborgarna tillgång till likvärdiga och högklassiga offentliga tjänster.

Tillväxt
genom
förnyelse

Livskraft från
nätverksbaserade
regioner

Välfärd genom
partnerskap

1 Regionutvecklingsbeslutets syfte och utgångspunkter

De rikstäckande tyngdpunkterna för regionutvecklingen (regionutvecklingsbeslutet) 2016–2019 innehåller de regionalpolitiska riktlinjerna och tyngdpunkterna i utvecklingsåtgärderna som ska följas inom statsrådets kompetensområde under statsminister Juha Sipiläs regeringsperiod.

Besluten och åtgärderna inom alla förvaltningsområden påverkar regionutvecklingen. För att man ska kunna allokera resurserna rätt och uppnå effekt är det viktigt att ministerierna samarbetar och att målen samordnas. Regionutvecklingsbeslutet innefattar målen på centralförvaltningsnivå, som ministerierna har förbundit sig till och som beaktas i styrningen av respektive förvaltningsområde. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att koordinera hela regionutvecklingen på nationell nivå.

På regional nivå är landskapsförbunden regionutvecklingsmyndigheter och de ansvarar för hela den strategiska regionutvecklingen inom sin region. Regionernas centrala regionutvecklingsdokument är landskapsprogrammet som bereds under ledning av landskapsförbundet och programmets genomförandeplan. Landskapsförbunden ska beakta detta regionutvecklingsbeslut och bidra till att det förverkligas.

Lagen om utveckling av regionerna (7/2014) och statsrådets förordning om utveckling av regionerna (356/2014) utgör författningsgrunden för innehållet i regionutvecklingsbeslutet. Enligt lagen är målen för regionutvecklingen att

- 1) stärka en balanserad utveckling av regionerna samt deras nationella och internationella konkurrenskraft
- 2) på ett hållbart sätt stärka regionernas näringsstruktur och göra den mångsidigare samt främja den ekonomiska balansen
- 3) främja en hållbar sysselsättning samt befolkningens kompetens, lika möjligheter och sociala delaktighet
- 4) minska skillnaderna i utveckling mellan och inom regionerna och sporra till fullskaligt utnyttjande av tillgängliga resurser på ett hållbart sätt
- 5) utveckla regionernas starka sidor och höja deras specialiseringsgrad samt främja deras kultur
- 6) förbättra livsmiljöns kvalitet och främja en hållbar region- och samhällsstruktur.

Regeringen har som mål att lyfta in Finlands ekonomi på ett spår av hållbar tillväxt genom att utnyttja hela Finlands resurser. I uppbyggnaden av Finlands konkurrenskraft är det viktigt att dels balansera ekonomin, dels trygga befolkningens välfärd. Målet är att servicen och levnadsförutsättningarna är likvärdiga i hela landet i framtiden. I detta regionutvecklingsbeslut sammanfattas tyngdpunkterna i tre riktlinjer:

- Tillväxt genom förnyelse
- Livskraft från nätverksbaserade regioner
- Välfärd genom partnerskap

De regionalpolitiska målen och åtgärderna som stödjer sig på regionernas styrkor och en balanserad regionutveckling anknyter till regeringsprogrammets fem tyngdpunktsområden: 1) sysselsättning och konkurrenskraft, 2) utbildning och kompetens, 3) hälsa och välfärd, 4) bioekonomi och ren teknik samt 5) digitalisering, försök och normer. Granskningsperspektivet är regionutvecklingen. De valda åtgärderna främjar genomförandet av spetsprojekten.

I enlighet med regeringsprogrammet samordnas statens regionförvaltning och landskapsförvaltningen i syfte att förenkla organiseringen av den offentliga regionförvaltningen. Reformen har stor inverkan på regionutvecklingen och regionernas livskraft samt på olika organisationers uppgifter och befogenhet. Som en del av beredningen av social- och hälsovårdsreformen utstakade regeringen i november 2015 riktlinjer för grunderna för områdesindelningen och reformens stegmärken samt för inrättandet av 18 självstyrande områden. I början av 2016 fattar regeringen ett separat, mer detaljerat beslut om beredningen av landskapsreformen och de uppgifter som överförs till den nya landskapsförvaltningen. Lösningar som hör till social- och hälsovårdsreformen eller landskapsreformen inkluderas inte i regionutvecklingsbeslutet.

Regionutvecklingens tyngdpunkter **Tillväxt genom förnyelse, Livskraft från nätverksbaserade regioner och Välfärd genom partnerskap** är centrala mål i arbetet med att förnya regionerna och främja deras livskraft. Genom de framtida lösningarna kan dessa mål uppfyllas snabbare. Planerings- och utvecklingssystemet som påverkar regionutvecklingen utvärderas som en del av landskapsreformen.

Regeringsprogrammet utstakar tre specialfrågor för Finland i EU:s sammanhållningspolitik. Frågorna handlar om att Finlands perifera läge och den glesa bebyggelsen i östra och norra Finland bör beaktas samt att det arktiska samarbetet och Östersjösamarbetet bör utvecklas. Samarbetsprogrammen inom EU:s inre och yttre gränser är viktiga finansieringsinstrument i främjandet av dessa mål. Europeiska kommissionen drar upp riktlinjerna för reformen av EU:s sammanhållningspolitik i sammanhållningsrapporten som läggs fram 2017. Åren 2016–2019 försöker Finland påverka reformen av EU:s sammanhållningspolitik med målet att den särställning som glesbebyggelsen i östra och norra Finland utgör beaktas i reformen. Samtidigt strävar man efter att differentiera reglering och övervakning enligt det tillgängliga EU-finansieringsbeloppet. Regeringen utstakar prioriteringarna i påverkan av EU senare under 2016 som en del av Finlands EU-strategi. Den reformerade lagstiftningen 2020+ i EU:s sammanhållningspolitik är tänkt att träda i kraft efter Finlands ordförandeskap i Europeiska unionens råd men före utgången av 2020.

Regeringen ser till att regionutvecklingsbeslutet och därtill relaterade åtgärder genomförs genom att låta dem ha ett nära samband med genomförandet och

uppföljningen av regeringsprogrammets spetsprojekt. Delegationen för förnyelse i regionerna (AUNE), som tillsätts av statsrådet, följer regelbundet upp hur beslutet genomförs. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för den övergripande uppföljningen av beslutet.

Om det behövs justeras regionutvecklingsbeslutet på beslut av delegationen för förnyelse i regionerna.

Beslutet genomförs inom ramen för statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna. Beslutet innehåller ingen separat presentation av finansieringsbehoven.

2 Verksamhetsmiljön och utvecklingsperspektiven

Globala förändringskrafter sätter fart på förnyelsen i regionerna

Finland påverkas i hög grad av globala trender såsom klimatförändringen, den bromsade globala ekonomiska tillväxten, digitaliseringen och brytningstiden inom ekonomi och produktion samt invandringen till EU-området. Strukturerna i Finlands ekonomi har förändrats kraftigt de senaste åren. Strukturomvandlingen har varit särskilt kraftig inom ICT-branschen och skogsindustrin, men produktionsstrukturerna även inom andra industrier har förändrats och antalet arbetsplatser har minskat rejält. Detta har ökat den strukturella arbetslösheten och skillnaderna i välfärd inom och mellan regionerna.

Produktionsstrukturen är på väg att tjänstefieras och denna utveckling kommer att fortgå. Trots den teknologiska utvecklingen är sysselsättningen inom social- och hälsovårdstjänster fortsatt hög. Digitaliseringen kommer att förändra både produktionen och tjänsterna inom industrin i snabb takt. De kommande åren möjliggör digitaliseringen att produktionen kan flyttas tillbaka till de gamla industriländerna om man klarar av att utnyttja den nya teknologin till fullo.

Det är oerhört viktigt för samhällsekonomin att man tar till vara möjligheterna med miljöteknik och bioekonomi. I Finland går klimatuppvärmningen snabbare än den genomsnittliga uppvärmningstakten. Kostnaderna för samhällsekonomin blir stora om man inte lyckas utveckla de teknologier som behövs för att minska utsläppen från den energiintensiva industrin. Effekterna av klimatförändringen och de åtgärder som måste vidtas påverkar hela samhället. Betydande åtgärder behövs inom alla sektorer och på alla nivåer i samhället - i synnerhet energiproduktionen och -konsumtionen, trafiken, byggandet, boendet och områdesanvändningen samt jordbruket.

En global brytningstid inom branscherna är oundviklig, men den har även positiva effekter. Nya tillväxtbranscher kan få en viktig roll i förnyandet av ekonomin och skapandet av nya arbetsplatser. Med en större andel små tillväxtföretag kan branschernas känslighet för förändringar påverkas i positiv riktning när företagsfältet är fördelat mellan flera aktörer.

Finland behöver de närmaste åren åstadkomma en mångsidigare närings- och företagsstruktur och främja tillväxtföretag. I synnerhet exporten måste utvecklas snabbare. Regionernas konkurrenskraft och välfärd är allt mer beroende av företagens framgångar på internationella, globala marknader. Finland har en stark kompetens inom många branscher, vilket skapar förutsättningar för att utveckla kunskapsintensiva exportprodukter och -tjänster som ger högt mervärde, den digitala

kompetensen och den kreativa ekonomin. Tillväxt och konkurrenskraft måste sökas fördomsfritt genom gränsöverskridande, globala nätverk.

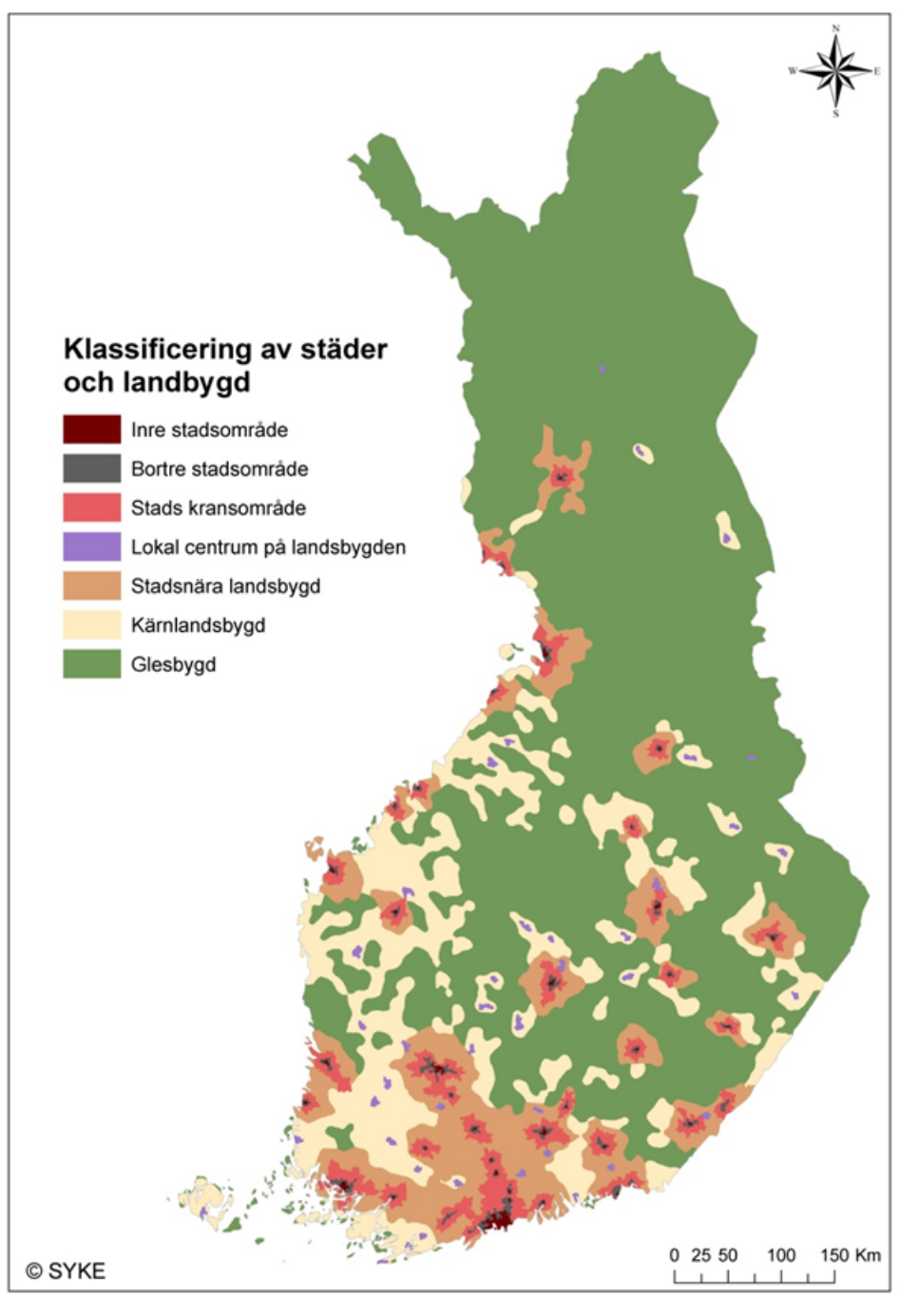
Finlands olika regioner har många styrkor som kan ge oss framtida framgångar om de utnyttjas på rätt sätt. I fråga om sysselsättning och konkurrenskraft grundar sig Finlands styrkor på befolkningens höga utbildnings- och kunskapsnivå, stabiliteten i den samhällsliga och administrativa verksamhetsmiljön samt det internationellt uppskattade innovationssystemet.

I många finländska regioner är styrkan skogarna, som är viktiga kolsänkor och en bioekonomisk resurs. Bioekonomin öppnar upp för nya näringsmöjligheter även på glest bebyggd landsbygd. Centrala frågor i regionutvecklingen är att minska utsläppen, anpassa sig till klimatförändringen och skapa en hållbar ekonomisk tillväxt. Möjligheterna inom koldioxidsnålhet och resurseffektivitet kommer att öka ytterligare i och med klimatavtalet som ingicks i Paris.

Den demografiska utvecklingen förutsätter att arbetskraftsinvandring främjas

De senaste årtiondena har befolkningen koncentrerats till de största stadsregionerna, men vid en internationell jämförelse har urbaniseringen i Finland skett långsammare än i västra Europa. Befolkningen har koncentrerats till de största städerna och medelstora centra har behållit sin position. Många mindre centra har blivit avfolkningsområden. Befolkningstygdpunkten ligger tydligt i södra Finland, där urbana områden överlappar med stadsnära landsbygd. Till följd av denna koncentration försämras tillgången till tjänster inom både offentlig och privat sektor i glest bebyggda områden. Å andra sidan skapar digitaliseringen och de nya sätten att tillhandahålla tjänster nya möjligheter i olika typer av områden. Även förutsättningarna för företagsverksamhet förändras till följd av minskad efterfrågan och minskad tillgång till kompetent arbetskraft.

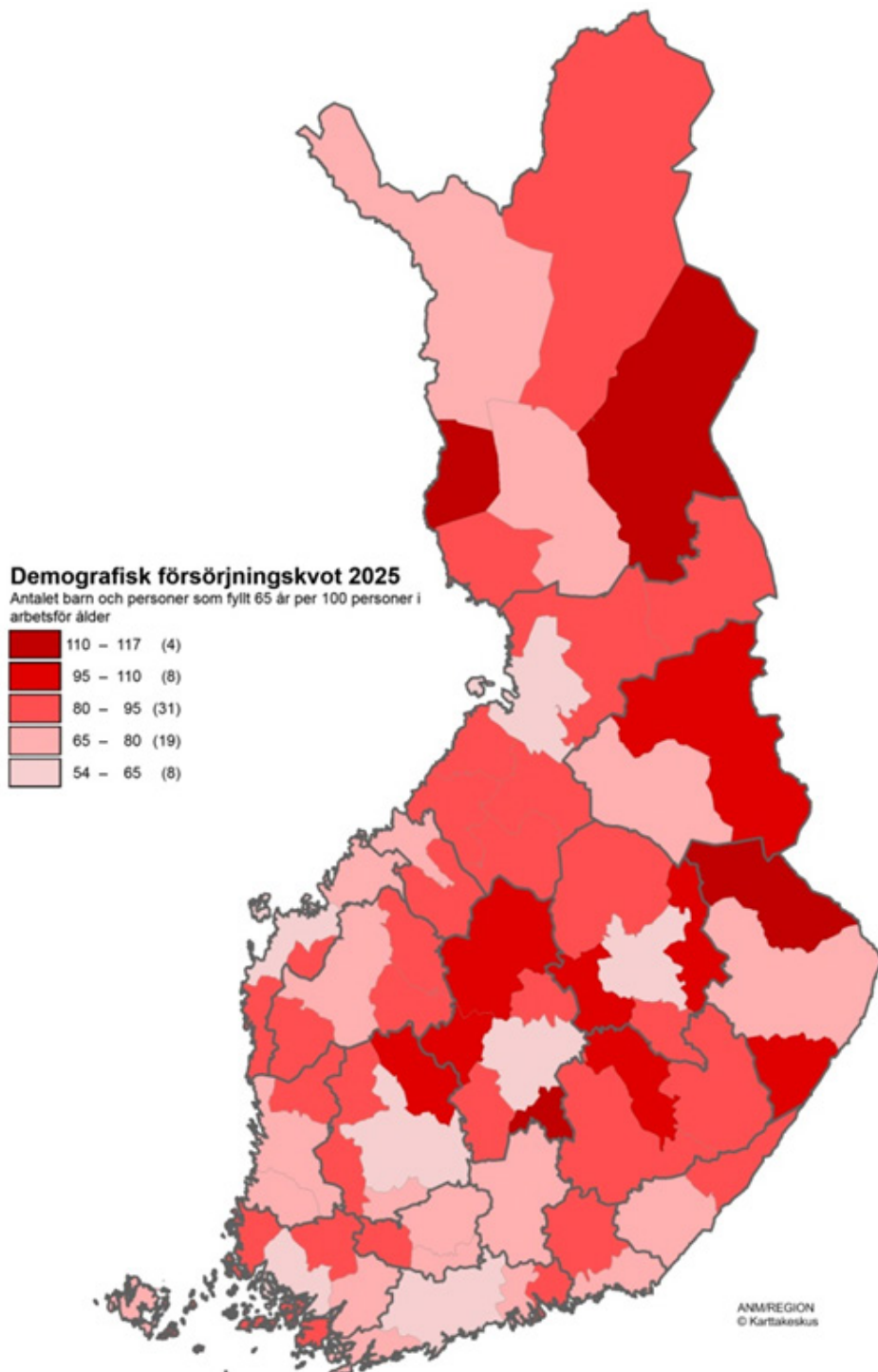
Regionklassificering baserad på geografisk information.



Den ekonomiska tillväxten bromsas ytterligare av pensionsavgångar på grund av en åldrande befolkning, vilket minskar regionernas arbetskraftsresurser. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos minskar antalet personer i arbetsför ålder i nästan alla regioner fram till 2025, i flera regioner rentav med en femtedel jämfört med 2015. Den demografiska försörjningskvoten (antalet barn och personer över 65 år per 100 personer i arbetsför ålder) försämras tydligt i flera regioner. Enligt prognosen finns det i vissa regioner avsevärt många flera barn och personer i pensionsålder än personer i arbetsför ålder. Regionernas förmåga att hantera utmaningarna med den osäkra ekonomiska tillväxten och den eskalerande strukturomvandlingen varierar kraftigt. Regioner med små befolknings- och arbetskraftsresurser och med en ensidig näringsstruktur har de sämsta förutsättningarna.

För att en region ska vara livskraftig krävs en befolkning med god funktions- och arbetsförmåga. Arbetsförmågan och orken att arbeta till pensionsålder skiljer sig mellan regionerna, men skillnaderna är också stora mellan utbildningsgrupperna i alla regioner. Lågutbildade upplever sig oftare ha en försämrad arbetsförmåga än högutbildade. Den socioekonomiska statusen står också i nära samband med den upplevda livskvaliteten.

Den demografiska försörjningskvoten per region 2025.
Källa: Statistikcentralen.



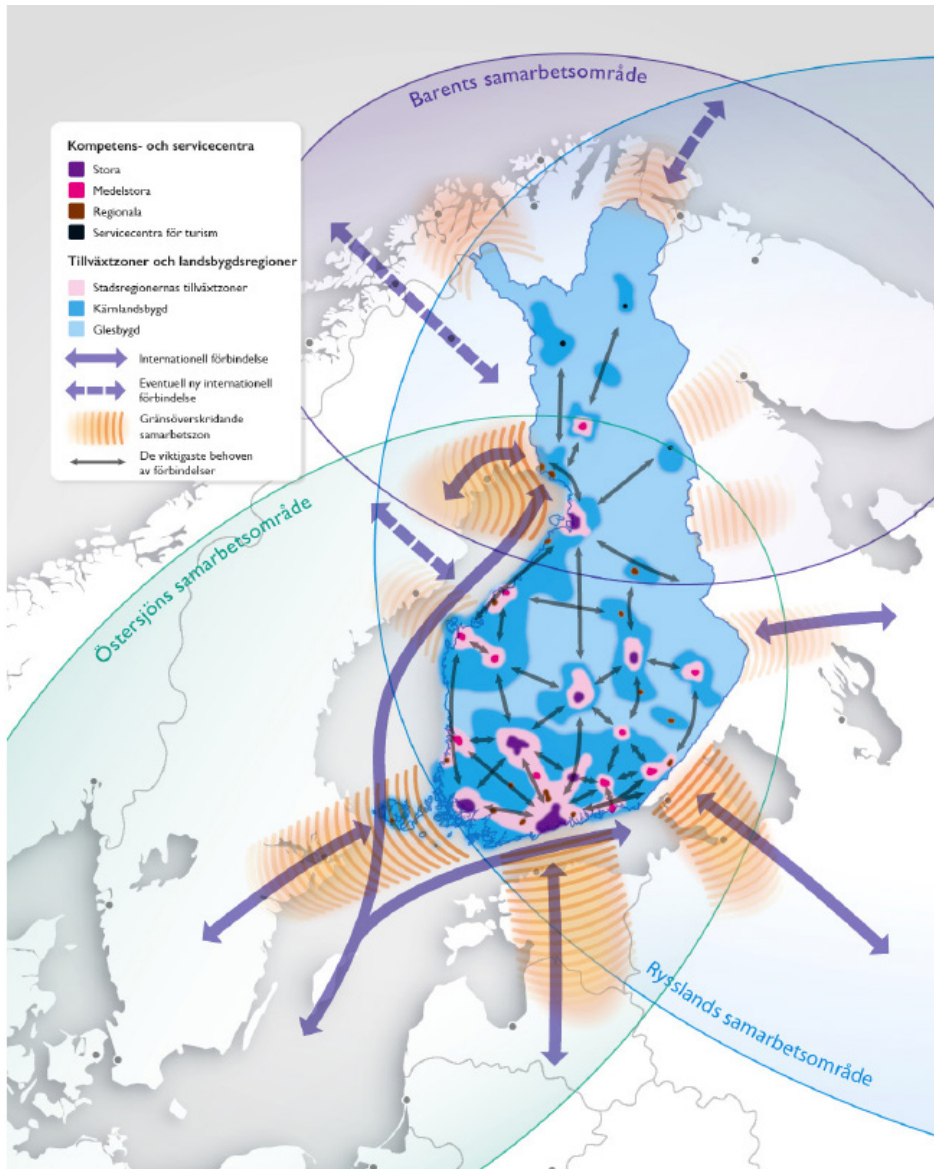
I flera regioner balanseras den minskande och åldrande befolkningen av nettoinvandringen. Framöver kommer invandringen samt integrationen och yrkesutbildningen av invandrare att vara viktig för att öka folkmängden och mängden arbetskraft i arbetsför ålder i regionerna. Förutom att integrera och sysselsätta asylsökande måste arbetskraftsinvandringen främjas. Det avgörande för var invandrare placeras i de olika regionerna är tillgången till integrationstjänster, de sociala kontakterna och möjligheterna till sysselsättning.

Flerkärnighet stärker livskraften

Merparten av Finlands areal är enligt regionklassificeringen glest bebyggd landsbygd. När befolkningen koncentreras blir det än viktigare med flerkärnighet och nätverksbildning för att bevara regionernas livskraft. I en samhällsstruktur som bygger på interaktion bildar olika stora koncentrationer, från byar till stora städer, och olika slags landsbygdsområden en nätverkshelhet där resurserna och styrkorna hos de olika regiontyperna kompletterar varandra. Flerkärnighet främjar en balanserad regionutveckling och nyttjandet av styrkorna och resurserna i de olika delarna av landet. En regionstruktur som bildar nätverk mellan centra och landsbygdsområden och som underlättar arbetsfördelningen mellan dem skapar förutsättningar för omfattande och mångsidiga marknads- och samarbetsområden.

I regionstrukturen kan man identifiera tillväxtzoner med olika regiontyper. Dessa zoner utgör ett omfattande och mångsidigt arbetsmarknadsområde och möjliggör större arbetskraftsrörlighet. Målet att stärka tillväxtzonerna berör hela Finland. Förutom i zonerna mellan de stora städerna i södra Finland finns det tillväxtfrämjande zoner i olika delar av landet och dessa har en viktig betydelse för den regionala ekonomin.

En utvecklingsbild av regionstrukturen och trafiksystemet 2050. Källa:
Ett möjliggörande Finland som har en förmåga att förnya sig.
En utvecklingsbild av regionstrukturen och trafiksystemet 2050.



En flerkärnig regionstruktur behöver fungerande väg- och järnvägsförbindelser för att fungera. De senaste åren har skulden för reparationer av trafikleder vuxit markant. Reparationsskulden växer särskilt i lågtrafikerade nät, varvid kostnaderna för dagligt underhåll stiger. Nödvändiga underhållsarbeten flyttas fram, vilket leder till att de åtgärder som måste vidtas blir ännu dyrare framöver. För att hejda och minska reparationsskulden ökar man satsningarna de tre kommande åren och tar särskild hänsyn till att möta näringslivets och pendlingsområdenas behov samt att eliminera tillväxthinder. Finansieringen av reparationsskulden fördelas över hela landet.

Finland i en internationell kontext

För att nå framgång måste de finländska regionerna bilda nätverk och bli en del av globala värdekedjor och ekosystem. Finland utgör en fast del av Europeiska unionens inre marknad och för att klara sig på den krävs ett aktivt nätverkande med andra europeiska aktörer. Utvidgade samarbeten har stor betydelse och samarbeten måste ske inom såväl företagsverksamhet som forskning, utbildning och kultur. Samarbete som utförs i närområden, Östersjöregionen och på andra håll i den arktiska regionen och i Barentsregionen är också viktiga.

Finland bedriver sin Östersjöpolitik i omfattande samarbete med övriga stater i regionen. EU:s Östersjöstrategi fördjupar och koordinerar samarbetet mellan Östersjöländerna så att det blir effektivare. Finland försöker bidra till att hela Östersjöregionen stärks som ett europeiskt och globalt ekonomiskt samarbetsområde. Finland besitter en mångsidig arktisk kompetens och har ett starkt intresse av att delta i utvecklingen av den arktiska regionen. Den ledande tanken i Finlands arktiska politik är att göra Finland till en föregångare inom hållbar utveckling i den arktiska regionen. Finland är med i Arktiska rådet och deltar aktivt i Barentsregionens samarbete.

3 Tyngdpunkt 1: Tillväxt genom förnyelse

Vision 2025:

Ny tillväxt som baseras på hög kompetens och hållbar utveckling har åstadkommits i regionerna. Ekonomisk välfärd har skapats genom smart specialisering som grundar sig på regionernas styrkor, aktiv förnyelse av näringsstrukturen samt förbättrade förutsättningar för företag och näringsverksamhet. Sysselsättningen och integrationen av invandrare har främjats genom lokala försök och åtgärder som anpassats efter regionernas särdrag.

En diversifierad och hållbar näringsstruktur som skapar sysselsättning

Den ekonomiska strukturomvandlingen i Finland har lett till att efterfrågan och tillgång på arbetsplatser inte går hand i hand. Det skapas nya arbetsplatser inom andra branscher än de där arbetsplatser har försvunnit. Detta ökar risken för strukturarbetslöshet och bromsar den ökade sysselsättningen som följer av ekonomisk tillväxt. Arbetslöshets- och sysselsättningsgraden uppvisar stora regionala skillnader. I det åldrande Finland har allt fler branscher problem att rekrytera kompetent arbetskraft. För att öka tillgången till kompetent arbetskraft krävs att arbetssökande blir rörliga inom och mellan regioner samt att arbetskraftsinvandring främjas. En fungerande arbetsmarknad förutsätter kontinuerliga företagsorienterade prognoser och företagsamarbeten samt åtgärder för att utveckla och bevara kompetensen hos företagens befintliga personal och den personal som ska rekryteras. För tillgänglig arbetskraft krävs bostadsmöjligheter som motsvarar människors behov och fungerande tjänster i vardagen.

En regions resiliens – förmågan att hantera en förändring på ett flexibelt sätt och återhämta sig från den – avgör hur regionen lyckas i strukturomvandlingar. Regioner och organisationer som är flexibla inför förändringar lägger sin energi på att främja och kontrollera förändringen på ett effektivt sätt. Genom att förutse strukturomvandlingen och driva en aktiv näringspolitik bevarar regionen sin livskraft och minskar skadorna som orsakas av förändringarna. Näringsstrukturen är inne i en brytningstid som förändrar företagsfältet. I takt med att branscherna och arbetslivet förändras försvinner gamla företag, produkter och yrken till förmån för nya, lönsammare som genererar en hållbar tillväxt. Små länder som Finland bör satsa på mänsklig kompetens och därigenom försöka bli en del av betydelsefulla internationella samarbetsnätverk.

Regionernas utveckling och konkurrenskraft utmanas av klimatförändringen och övergången till grön ekonomi. Industrin som använder traditionella energikällor och råvaror måste förnya sig för att anpassa sig efter framtidens krav. I den globala konkurrensen lyckas de företag som förmår förnya sina produkter, tjänster och affärsmodeller samt till fullo förmår utnyttja möjligheterna med grön ekonomi, digitalisering och hög kompetens.

Digitaliseringen påverkar tjänstesektorn i lika stor utsträckning som industrin och ökar produktiviteten och förändrar konkurrensvillkoren. Även om digitaliseringen och därigenom den ökade produktiviteten minskar behovet av arbetskraft inom många av de befintliga branscherna, skapar den samtidigt nya affärsmöjligheter där det kan uppstå nya arbetsplatser. Företagens egna åtgärder för att öka sin konkurrenskraft, ge sina produkter mervärde och utnyttja möjligheterna med digitaliseringen är centrala. Man måste dock även uppmärksamma de negativa konsekvenserna av digitaliseringen, vilka framgår av förändringarna i yrken och yrkesstrukturer. Yrken försvinner i varierande takt inom olika branscher i och med digitaliseringen.

Majoriteten av de nya arbetsplatserna uppstår i befintliga små- och medelstora företag. För att stärka sysselsättningen måste i synnerhet företagens kompetensbaserade förnyelse samt möjligheter till tillväxt och internationalisering uppmärksammas. Genom att olika typer av företag och företag som befinner sig i olika delar av förädlingskedjan bildar nätverk, stärks de finländska företagens resurser bland annat inom marknadsföring samt på den inhemska och internationella marknaden. Utöver de befintliga företagen behöver vi nya företag som kan och vill ge sig in på den internationella marknaden. Företagande måste vara ett lockande karriäralternativ och även internt företagande måste främjas.

Ett fungerande och pålitligt affärsklimat tryggar verksamhetsförutsättningarna för såväl små och medelstora företag som storföretag. För att förbättra förutsättningarna för företagsverksamhet måste vi trygga den infrastruktur som är nödvändig för ett fungerande samhälle samt tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet runtom i landet. Snabba och driftsäkra datatrafiknät är en grundförutsättning för företagsverksamhet och boende i dagens samhälle. Även den inre säkerheten utgör en betydande konkurrensfaktor när utländska företag utvärderar sin regionala placering.

Som en del av reformen av företagstjänsten är det viktigt att partnersamarbetet i offentlig och privat sektor organiseras så att lokala aktörer såsom utvecklingsbolag, handelskammare, företagarorganisationer, läroanstalter och privata aktörer identifierar nya små och medelstora företag och introducerar dem i tjänsterna i större omfattning och på ett effektivare sätt.

Åtgärder:

- Förfarandet för förutsedd strukturomvandling börjar användas i regionerna. Ett strategiskt resiliensverktyg utvecklas för att regionerna ska kunna bedöma sin flexibilitet inför förändringar. Under ledning av landskapsförbunden utarbetas, som en del av landskapsprogrammets genomförandeplaner, regionala beredskapsplaner för beredskap inför effekterna av strukturomvandlingen. (ANM)
- En helhetsbedömning görs av de offentliga företagstjänsterna. Företagstjänsterna omorganiserar till en kundfokuserad och logisk helhet med större genomslagskraft. (ANM, UKM)
- För att stärka företagets finansiering, eget kapital och riskbenägenhet vidtas åtgärder som motsvarar behoven hos nyetablerade företag, företag med snabb tillväxt och företag som genomgår ett ägarskifte. (ANM, JSM)
- Fostran till företagsamhet ökas i alla skolstadier för att stärka det entreprenörmässiga arbetssättet och färdigheterna i att driva företag. Kopplingen mellan fostran till företagsamhet och näringslivet stärks. (UKM)
- Ett konkret reformpaket införs för att påskynda digitaliseringen i företag och offentliga organisationer. Som en del av detta utvecklar man digitala ekosystem, försöker starta omfattande testmarknader i Finland och drar nytta av föregångarföretag i digitaliseringen av de offentliga tjänsterna. (ANM)
- Förutsättningarna för digital affärsverksamhet förbättras med statliga åtgärder bl.a. genom att man gör det möjligt att använda öppna data för att utveckla nya innovationer och tjänster samt stödjer uppkomsten av nya tjänster och affärsverksamheter som utnyttjar digitaliseringen för att skapa immateriellt värde. (KM, ANM, UKM, JSM, IM)

Anknyter till följande spetsprojekt:

- *Konkurrenskraften stärks genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande*
- *Ökat samarbete mellan högskolor och näringsliv för att kommersialisera innovationer*
- *Yrkesutbildningen på andra stadiet reformeras*
- *Digitalisering av offentliga tjänster*
- *Skapande av en tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet*
- *Införande av en försökskultur*

Smart specialisering som baseras på regionernas styrkor

Regioner som är specialiserade utifrån sina styrkor, som utnyttjar forskningskompetens och annan kompetens och som ingår i nätverk förmår att anpassa sig till förändringar och kan lyckas även internationellt. Utöver de tidigare identifierade, globala eller internationella spetsområdena måste regionerna identifiera nya branscher inom hållbar utveckling. Eftersom resurserna bör allokeras till globalt

konkurrenskraftiga branscher måste regionerna ständigt omvärdera sina styrkor och profilera sig tydligt. Detta förutsätter att de förutser strukturomvandlingen och integreras i globala värdenätverk. Samtidigt måste man säkerställa att de regionala åtgärderna stämmer överens med de nationella målen.

Specialkompetens och nätverkande ökar regionernas förmåga att reagera på den föränderliga verksamhetsmiljön och strukturomvandlingar. Regionernas specialisering är hållbar om den baseras på en föregripande inställning till förändringar i näringsstrukturen, samhället och klimatet. Regionen måste identifiera sina möjligheter till hållbar tillväxt och vid behov lösgöra sig från gamla strukturer. Genom att utveckla utbildningspolitiken och främja även av andra än de traditionella tillväxtbranscherna skapar man en grund för förnyelse. Att fördomsfritt kombinera olika kompetenser ingår i smart specialisering.

De kunskapskluster som utgörs av högskolor, yrkesläroanstalter, näringslivet och andra aktörer och som baseras på regionernas specialisering, ska stärkas i syfte att öka FUI-verksamhetens effektivitet och genomslagskraft samt göra de olika regionerna i Finland internationellt mer attraktiva och konkurrenskraftiga. Genom högskolornas profilering stärker man skapandet av regionala kunskapskluster. Regionernas specialisering stöds också genom att arbetsfördelningen mellan högskolorna förbättras och att nätverket av yrkesutbildningsanordnare och dess serviceförmåga utvecklas.

Kommunerna har också en viktig roll i skapandet av kunskapskluster: deras investeringar kan utnyttjas till att utveckla innovativa lösningar. Genom samarbete mellan olika aktörer kan man skapa internationella innovationsekosystem som bygger på starka regionala och sektoriella kunskapskluster. Forskningsresultaten från högskolorna och forskningsinstituterna i detta ekosystem utnyttjas och vidareutvecklas som en källa till företagsverksamhet. För att kunna utnyttja kunskapen på ett mångsidigare sätt och stärka dess genomslagskraft måste mekanismer för kunskapsöverföring utvecklas.

Forskningen och användningen av den är betydelsefull i den globala ekonomin som en källa till kunskap och innovationer, och bidrar därigenom till ekonomiska framgångar samt social utveckling och välfärd. Därför är det viktigt att stärka genomslagskraften hos ny information och kunskap regionalt, nationellt och internationellt, med andra ord att stärka högskolornas samverkan med samhället.

Resurserna inom vetenskap och forskning kan utnyttjas effektivare och med större genomslagskraft i syfte att förnya näringslivet och sätta fart på den kunskapsbaserade tillväxten i hela Finland. Samtidigt kan aktörerna i den privata sektorn stödja kunskapstillväxt inom både utbildning och forskning. För att intensifiera samarbetet och interaktionen mellan högskolorna, yrkesläroanstalterna och näringslivet behövs nya verksamhetsmodeller och verksamhetsmiljöer som gör det möjligt att inleda samarbeten på ett smidigare sätt än i dag. I synnerhet bör man sänka de små och medelstora företagens tröskel att samarbeta med universitet, yrkeshögskolor och forskningsinstitut. Även inom yrkesutbildningen finns det kunskaper som kan utnyttjas för att öka i synnerhet de små och medelstora företagens

konkurrenskraft. För att bilda internationellt attraktiva och intressanta kunskapskluster samt lockande service-, miljö- och verksamhetsinfrastrukturer är det viktigt att de olika parterna i innovationssystemet intensifierar sitt strategiska samarbete.

Åtgärder:

- De olika parterna i innovationssystemet intensifierar sitt strategiska samarbete och sina insatser för att bilda internationellt attraktiva och intressanta kunskapskluster samt lockande service-, miljö- och verksamhetsinfrastrukturer och för att stärka dessa. (UKM, ANM)
- Den smarta specialiseringen i regionerna och förfarandet för förutsedd strukturomvandling främjas genom regionala innovationer och försök. En nationell analys av regionernas styrkor utarbetas. (ANM, UKM, MM, KM, FM, SHM, JSM, IM)
- Genom styrning och offentlig finansiering uppmuntras högskolorna till företagsarbeten som stärker effekterna av forskningsresultaten och ökar kommersialiseringen av dem på ett sätt som stödjer högskolornas och regionernas strategiska val. (UKM, ANM)
- Samarbetet mellan högskolorna, forskningsinstituten, yrkesläroanstalterna, näringslivet, tredje sektorn och kommunerna ökas i syfte att utveckla och kommersialisera nya produkter och tjänster. För att intensifiera samarbetet testas nya verksamhetsmodeller som pilotprojekt. (ANM, UKM, JSM)
- Genom avtalsförfarande mellan staten och stadsregionerna fastställs de viktigaste strategiska utvecklingshelheterna. Med avtalen kan man stödja regionala kunskapskluster som baseras på samarbete mellan näringslivet, högskolorna och städerna. (ANM, UKM)

Anknyter till följande spetsprojekt:

- Ökat samarbete mellan högskolor och näringsliv för att kommersialisera innovationer
- *Konkurrenskraften stärks genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande*
- *Nya lärandemiljöer och digitalt material för grundskolorna*
- *Yrkesutbildningen på andra stadiet reformeras*

Utnyttja möjligheterna med bio- och kretsloppsekonomi

Finland strävar efter att vara en föregångare inom bio- och kretsloppsekonomi och miljöteknik 2025. Inom bio- och kretsloppsekonomi och miljöteknik förenas lokala resurser och lösningar samt den växande globala marknaden. Genom att utveckla och ta dem i bruk förbättras ekonomin och sysselsättningen regionalt och nationellt, bytesbalansen, exporten, resurseffektiviteten och miljöns tillstånd samt finländarnas välfärd på ett hållbart sätt. När inhemsk förnybar energi produceras

kostnadseffektivt bidrar den till att uppnå regeringens mål om förnybar energi och minskade utsläpp av växthusgaser.

Finland har utmärkta förutsättningar att bli en föregångare tack vare rikliga förnybara naturresurser, ren natur, goda kunskaper inom teknologi och andra områden och landets samarbetskultur. Bioekonomi skapar nya möjligheter framför allt på landsbygden, men för att nå målen måste vi målmedvetet utveckla företaget samt befintliga och nya affärsverksamheter. En starkare bio- och kretsloppsekonomi kräver resurser och forskningskompetens från hela Finland samt utbildning. Regionerna har sina egna styrkor som måste kunna utnyttjas bättre inom regionerna, men i synnerhet mellan regionerna i syfte att stärka den regionala och lokala ekonomin samt skapa produkter och lösningar som är konkurrenskraftiga på den globala marknaden. Bio- och kretsloppsekonomin förutsätter förändringar i hela samhället samt nära samarbete och engagemang mellan alla aktörer och regioner. Staten och andra offentliga aktörer har till uppgift att skapa möjligheter att främja bio- och kretsloppsekonomin och att utveckla användningen och skötseln av förnybara naturresurser på ett mångsidigt sätt.

Ansvarsfull och innovativ användning av naturresurser tillsammans med bio- och kretsloppsekonomi stärker den regionala och lokala ekonomin, skapar nya affärsmöjligheter och åstadkommer hållbar tillväxt och jobb. Centrala områden inom bio- och kretsloppsekonomin är bl.a. mångsidigare användning av trä till byggande, produkter och energi; återvinning av material och näringsämnen; produktion och förädling av livsmedel och naturprodukter; blå bioekonomi samt rekreationsbruk av skogar, vattendrag och övrig natur. Användningen av nya förfaringssätt och ny teknologi inom logistik- och transportlösningar har ett nära samband med bio- och kretsloppsekonomin.

Pilotprojekt och innovativa offentliga upphandlingar som stödjer projekten har en särskilt viktig roll i utvecklingen av näringsverksamheten. Genom pilotprojekt får de finländska aktörerna referenser från sin hemmamarknad och med hjälp av dem är det betydligt enklare att exportera produkter och lösningar till världsmarknaden.

För att näringslivet ska vara konkurrenskraftigt och kunna investera i bioekonomi krävs fungerande trafiksystem och en infrastruktur som håller hög klass i hela Finland. Det är viktigt att trafikinfrastrukturen är i sådant skick att till exempel industrins tunga transporter löper smidigt utan vikt- och hastighetsbegränsningar som beror på att vägar är i dåligt skick.

Åtgärder:

- Ny teknologi för produktion av biobränsle finansieras med energistöd. (ANM, FM, JSM, KM, MM)
- Faktorer relaterade till produktion och användning av alternativa trafikbränslen utvecklas tillsammans med aktörerna i branschen. (ANM, FM, JSM, KM, MM)

- Kretsloppsekonomi och möten med aktörerna främjas med beaktande av branschens möjligheter och styrkor. (MM, JSM, ANM)
- Investeringar i bio- och kretsloppsekonomi och träbyggande främjas. (ANM, MM, JSM)
- Nya produkter, tjänster och affärsmodeller utvecklas inom bio- och kretsloppsekonomi och miljöteknik. (ANM)
- Genom tillväxtavtal mellan staten och städerna främjas bio- och kretsloppsekonomi. (ANM, MM)
- Genom försöksprojekt och innovativa offentliga upphandlingar påskyndas ibrukttagandet av bio- och kretsloppsekonomi och miljöteknik. (ANM, JSM, MM)
- Som en del av den omfattande livsmedelspolitiken främjas användningen av närproducerad mat och utvecklingen av regionala och lokala livsmedelssystem, vilka i sin tur stärker regionernas livskraft. (JSM, ANM)
- I landskapsplaneringen tar landskapsförbunden hänsyn till fortsatt hållbar användning av förnybara naturresurser. (ANM, JSM, MM)
- Ministerierna och landskapsförbunden stödjer att kunnande samlas i kunskapskluster som är gemensamma för forskningsinstituten och högskolorna och aktörerna i arbets- och näringslivet. (UKM, ANM, MM, JSM)

Anknyter till följande spetsprojekt:

- *Konkurrenskraften stärks genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande*
- *Kolfri, ren och förnybar energi på ett kostnadseffektivt sätt*
- *Kretsloppsekonomin slår igenom och vattendragen istandsätts*
- *Den finländska matproduktionen ska bli lönsam och handelsbalansen öka*
- *Kompetens och utbildning*

Invandrare som en resurs

Invandringen har allt större inverkan på befolkningsstrukturen samt det lokala och regionala utbudet av arbetskraft. I dagsläget växer befolkningen i arbetsför ålder nästan enbart tack vare invandringen. Invandring kan bidra med nya invånare och kunniga arbetstagare även i avfolkningsområden. Merparten av invandringen riktar sig dock mot stadsregionerna och i synnerhet utbildade invandrare bosätter sig i större centra.

Antalet flyktingar har vuxit i Europa och hösten 2015 kom betydligt fler asylsökande även till Finland. Regionerna måste förbereda sig på att ta emot flyktingar och lyfta fram invandringsrelaterade frågor i regionutvecklingsplanerna. Kunskaper om integration av invandrare på olika håll i Finland kan utnyttjas och spridas.

Eftersom befolkningen i arbetsför ålder minskar avsevärt i många regioner är det i fortsättningen allt viktigare att främja arbetskraftsinvandring. För att trygga tillväxten och konkurrenskraften i näringslivet i Finland behöver vi få hit personer

med hög kompetens, företagare och andra arbetstagare med utländsk bakgrund. I synnerhet bör handläggningen av uppehålls- och arbetstillstånd påskyndas och förenklas.

Invandringen kan öka både invandrarnas och finländarnas välfärd. Detta förutsätter att invandrarna får sysselsättning och integreras i det finländska samhället. Genom att ta till vara invandrarnas kunskapspotential främjar man regionernas näringslivs- och innovationspolitiska mål. Invandrarna integreras och deras växelverkan och delaktighet förbättras genom kultur, motion, ungdomsarbete och utbildning. Samarbetet mellan de olika förvaltningssektorerna och -nivåerna måste ökas ytterligare inom invandrings- och integrationsverksamheten.

Åtgärder:

- I tillväxtavtalen som ingås med städerna beaktas att regionerna ska ta emot och integrera flyktingar på lång sikt samt ta tillvara invandrarnas kunskapspotential och öka deras delaktighet. (ANM, UKM, FM, MM, SHM, IM)
- Kartläggningen av invandrarnas kompetens och deras väg in i arbetslivet påskyndas. Ett försök att snabbt sysselsätta invandrare genomförs med en modell för sociala investeringar, där en kort integrationsutbildning kombineras med fortsatt utbildning på arbetsplatsen. Språkutbildningen effektiviseras och språkkunskapskraven ses över. Identifieringen och erkännandet av examina och annan tidigare inhämtad kompetens förenklas. (ANM, IM, UKM)
- Tillståndspraxis förenklas genom snabbare beslutsprocesser för att få hit internationell kompetens som integreras i Finland. (IM, ANM)

4 Tyngdpunkt 2: Livskraft från nätverksbaserade regioner

Vision 2025:

Finland består av livskraftiga regioner som utnyttjar hela landets resurser effektivt och hållbart. Regionstrukturen är flerkärnig och nätverksbaserad samt en interaktiv helhet som baseras på fungerande trafik- och datatrafikförbindelser. Den balanserade regionutvecklingen möjliggör livskraft i flera starka stadsregioner och landsbygdsområden i olika delar av landet. Regionerna har hittat sin roll i nationella och internationella nätverk.

Nätverksbaserade livskraftiga regioner

Människor tillbringar sin vardag på flera ställen och i olika service- och pendlingsområden. Arbete, studier och fritid är inte längre lika starkt platsbundna som tidigare. Människor har bättre möjlighet än tidigare att välja sin bostadsort. Regionernas tillgänglighet har stor betydelse för deras livskraft och för hur de klarar sig i den internationella konkurrensen. Regionernas tillgänglighet utvecklas framför allt genom att det befintliga trafiknätet och de befintliga datatrafikförbindelserna förbättras. Frågor som rör trafikens och logistikförbindelsernas ändamålsenliga struktur, servicenivå och kostnadseffektivitet bör försöka påverkas på EU-nivå så att det nationella spelrummet bevaras. Progressiva datatrafiknät är en viktig förutsättning för all näringsverksamhet i regionerna och för att de ska nå framgång. Behovet av snabba datatrafikförbindelser ökar ytterligare i gleset bebyggda regioner.

En balanserad regionutveckling som baseras på funktionella helheter och regionernas styrkor är nödvändig för att trygga en smidig vardag och en effektiv resursanvändning. Det är viktigt att man stödjer lösningar för markanvändning, boende och trafik i ändamålsenliga helheter som gynnar människors rörlighet. Detta förutsätter interaktion dels mellan stadsregioner, dels mellan städer och landsbygd samt att infrastrukturen och tjänsterna för trafik och datatrafik utvecklas.

För att regionerna ska kunna bilda nätverk måste det skapas incitament för att bygga och utnyttja förbindelser på både nationell och internationell nivå. Det är viktigt att den interna funktionaliteten i de kommande förvaltningsområdena utvecklas, men man måste samtidigt beakta möjligheterna att samarbeta över de administrativa gränserna. I landskapsreformen uppmuntras landskapen till samarbeten över landskapsgränserna. Samarbete är särskilt nödvändigt i de landskap där de funktionella områdena sträcker sig över flera landskap.

Genom att utveckla tillväxtzonerna i de olika delarna av landet strävar man efter att bilda starka marknads- och samarbetsområden med stöd av den befintliga

trafikinfrastrukturen och samhällsstrukturen. Målet är att stärka regionernas verksamhetsförutsättningar och dragkraft samt att effektivisera användningen av data- trafik och trafiksystem. Zonerna som förenar centren med den omgivande landsbygden tillhandahåller mångsidiga arbetsmarknadsområden och boendemöjligheter. Möjligheterna att utveckla och tillhandahålla allt mer specialiserade tjänster och nya produkter från olika branscher som kompletterar varandra blir också bättre.

Finansieringen av vägnätets reparationsskuld ska gå till reparation av vägar, järnvägar och vattenleder. När trafiklederna repareras tar man hänsyn till hur viktig leden är för kunden. Tyngdpunkten ligger på att uppfylla näringslivets och pendlingsområdenas behov samt att eliminera tillväxthinder. Dessutom är målet att kontrollera reparationskostnaderna under trafikledernas livstid samt att främja digitaliseringen och uppkomsten av nya tjänster.

Huvudstadsregionen och andra stora stadsregioner har en central betydelse för hela Finlands välfärd och konkurrenskraft. Stadsregionerna runtom i landet och deras influensområden är viktiga för flerkärnigheten. Dessa områden utvecklas som centra för kompetens och ekonomiska funktioner samt som regionstrukturens knutpunkter.

Vid sidan av den flerkärniga regionstrukturen identifieras styrkorna i regionerna utanför centren. Utvecklingen av landsbygds- och skärgårdsområdena och näringsverksamheten som baseras på deras styrkor stöds på nödvändigt sätt.

Med hjälp av metropolpolitik försöker man lösa de speciella frågor som rör Helsingforsregionen för att stärka Finlands konkurrenskraft. Genom stads-, landsbygds- och skärgårdspolitik utnyttjar man de olika regionernas styrkor och främjar målen i Finlands tillväxt- och innovationspolitik. Fortsatt och utökat samarbete bedrivs i syfte att samordna och genomföra övergripande granskningar av de politiska blocken. I beredningen av politiska åtgärder bedöms de speciella frågor som rör glest bebyggda regioner.

Åtgärder:

- Genom avtal mellan staten och stadsregionerna (tillväxtavtal och intentionsavtal för markanvändning, boende och trafik) genomförs åtgärderna i regeringsprogrammets spetsprojekt om konkurrenskraft. Nätverksbildningen mellan städerna främjas genom tillväxtzons- och temanätverksavtal. (ANM, KM, MM, UKM, JSM)
- Som stöd för de funktionella områdena och tillväxtzonerna görs en utredning under 2016 som beskriver och analyserar utvecklingen i de funktionella områdena och tillväxtzonerna med hjälp av geografisk information och annat material. (ANM, MM, JSM)
- Finland försöker påverka EU:s långsiktiga trafikstrategi genom att uppmärksamma förbindelserna till tredjelandsmarknader och ta avstånd från EU-reglering gällande globala, internationellt reglerade trafikformer som flygtrafik och sjöfart. (ANM, KM)

- Genom försök som beaktar de olika områdenas behov och verksamhetsfältets möjligheter strävar man efter ett effektivt tillhandahållande av offentliga tjänster och närlogistiklösningar som stöd för dessa tjänster. (KM)
- Regionernas synpunkter på konkurrenskraft och sysselsättning samt deras omfattande innovationspolitiska behov beaktas i arbetet med att påverka utvecklingen av EU:s arktiska politik och i beredningen av Finlands ordförandeskap i Arktiska rådet (2017–2019). (UM, ANM)

Anknyter till följande spetsprojekt och reformer:

- *Konkurrenskraften stärks genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande*
- *Regionförvaltningsreformen*
- *Den finländska matproduktionen ska bli lönsam och handelsbalansen öka*
- *Naturpolitik som bygger på förtroende och rättvisa*

5 Tyngdpunkt 3: Välfärd genom partnerskap

Vision 2025:

Offentlig, privat och tredje sektor utvecklar regioner och tjänster genom ett gott partnerskap. Människor har oavsett bostadsort möjlighet till en smidig vardag i en livsmiljö som håller hög kvalitet. Finland är ett tryggt land som visar omtanke och där de sociala ojämlikheterna har utjämnats. Människor har möjlighet att påverka utvecklingen av sin egen livsmiljö. Digitalisering och nya modeller för tillhandahållandet av tjänster ger medborgarna tillgång till likvärdiga och högklassiga offentliga tjänster.

En smidig vardag och välfärd

En kompetent och välmående befolkning gör regionerna livskraftiga. Livskraftiga regioner attraherar människor genom att erbjuda kvalitativ service, arbetsplatser, trivsamma livsmiljöer och fungerande förbindelser. En bra och trygg vardagsmiljö, tillgängliga social- och hälsovårdstjänster samt kultur-, konst-, ungdoms- och motionstjänster ökar människors möjligheter att förbättra sin hälsa, sin välfärd och sitt deltagande.

Även i framtiden ska service och levnadsförutsättningar vara likvärdiga i hela landet. I och med social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen förnyas kommunernas uppgiftsområde och de får en större roll i arbetet med att bidra till livskraft i både lokala och regionala nätverk. En smidig vardag är viktig för att öka välfärden, främja människors hälsa och förhindra marginalisering. Genom att service som behövs i såväl vardagslivet som krissituationer får vara kvar nära människorna kan man åstadkomma en smidig vardag och förebygga problem. För att trygga välfärden och servicen krävs flexibelt samarbete mellan offentlig, privat och tredje sektor i större utsträckning.

Befolkningens välfärd, sysselsättning och tillgång till service förutsätter en fungerande samhällsstruktur och tillräckliga trafik- och datatrafikförbindelser. Det faktum att befolkningen koncentreras till de största städerna och deras kransområden medför utmaningar för välfärden och samhällenas funktion. Vid sidan av urbaniseringen är den åldrande befolkningen och invandringen fenomen som påverkar särskilt utbildningstjänsterna och social- och hälsovårdstjänsterna, men även samhällsstrukturen, markanvändningen, utvecklingen av boendet och trafik-tjänsterna samt tillgången på arbetskraft. I regioner där befolkningen växer måste man för att kunna hantera tillväxten utveckla samhällsstrukturen, där det viktigaste är ett tillräckligt utbud av bostäder, goda kollektivtrafikförbindelser samt en

trivsam, tillgänglig och säker livsmiljö. På motsvarande sätt måste man i områden där befolkningen minskar sörja för ordnandet av och tillgången till service. Den offentliga makten ansvarar för att uppfylla medborgarnas grundläggande rättigheter på ett jämställt sätt.

Regionala skillnader i befolkningens välfärd måste försöka utjämnas. Ökad ojämlikhet och social segregation i regionerna bryter ned välfärden och minskar den inre säkerheten. Säkerheten är central för hela samhällets funktion och innefattar människornas säkerhet, välfärd samt en säker och ren miljö. Olika säkerhetsaspekter betonas i olika regioner. Åtgärderna för att utjämna ojämlikheter kräver omfattande planering och ett yrkesövergripande arbetssätt. I regionutvecklingen och tillhandahållandet av service behövs mer tväradministrativt samarbete och dialog mellan verksamhetsfälten. Medborgarna måste bli mer delaktiga i sin livsmiljö och i regionutvecklingen.

Urbaniseringen och det faktum att befolkningen koncentreras till de största centren ökar trycket på byggandet av nya bostäder för att dyrt boende eller bostadsbrist inte ska bromsa stadsregionernas utveckling. Målet är att bostadsbyggandet ska motsvara efterfrågan bättre än i dag. Man försöker nå målet dels genom att förenkla förutsättningarna för planläggning och byggande, dels genom att göra den statsstödda bostadsproduktionen mångsidigare. Särdragen i glest bebyggda områden beaktas i byggandet genom smidigare tillstånds- och planläggningsprocesser.

Genom digitalisering av den offentliga servicen ökas den regionala jämställdheten och tillgången till tjänster. I situationer som förutsätter ett särskilt servicebehov ges personlig service. De klienter som inte kan använda elektroniska tjänster ska betjänas även i fortsättningen.

De förändringar och framför allt möjligheter som digitaliseringen medför, till exempel skapandet av immateriellt värde, måste utnyttjas till fullo inom produktionen, servicen och utbildningssystemet. Vi måste främja uppkomsten och tillväxten av tjänsteinriktad affärsverksamhet som skapar immateriella värden samt förbättra verksamhetsförutsättningarna för aktörer inom det kreativa arbetet. Därtill måste vi framhålla åtgärder som genererar ny tillväxt, vilka genomgående gynnar användningen av kreativ kompetens i olika branscher.

Möjligheterna med öppna data ska utnyttjas så att de stödjer region- och samhällsplaneringen, utvecklingen av tjänster, ny affärsverksamhet, utbildning och forskning.

Åtgärder:

- Aktörerna i offentlig, privat och tredje sektor ökar samarbetet och dialogen på regional och lokal nivå kring de olika aktörernas och sektorernas roll för att förbättra välfärden, servicen och livskraften. Partnerskapet utnyttjas även i nationella nätverk. (JSM, FM, UKM)
- Medborgarinitierade arbetssätt som bygger på partnerskap och frivilliga insatser, såsom Leader-arbetssättet, främjas - även i stadsregionerna. (JSM, ANM, IM)

- Kommuner och andra offentliga parter uppmuntras till innovativa upphandlingsförfaranden som ger företag och tredje sektorn möjlighet att erbjuda helt nya typer av produkter och servicemodeller, som ökar produkt- och serviceanvändarnas delaktighet i planeringen och produktionen samt som skapar nya kundorienterade sätt att producera välfärd och delaktighet. (ANM, SHM, FM, IM, UKM)
- Bostadsproduktionen samt samordningen av boendet, markanvändningen och rörligheten i växande stadsregioner främjas genom att samarbetet som byggs på partnerskapet mellan staten och kommunerna stärks. (MM, KM, ANM, FM, UKM)
- Digitala tjänster införs som gör vardagen smidigare för invånare och företag samt skapar nya möjligheter för företagsverksamhet och serviceutveckling samt deltagande. (JSM, KM, IM, UKM)

Anknyter till följande spetsprojekt och reformer:

- *Regionförvaltningsreformen*
- *Social- och hälsovårdsreformen*
- *Digitalisering av offentliga tjänster*
- *Smidigare författningar*
- *Införande av en försökskultur*
- *Kundorienterad service*
- *Hälsa och välfärd ska främjas och ojämlikheten bli mindre*
- *En snabbare övergång till arbetslivet*
- *Ökat samarbete mellan högskolor och näringsliv för att kommersialisera innovationer*
- *Konst och kultur görs tillgängligare*
- *Eleverna får röra på sig en timme per dag*

6 Uppföljning av regionutvecklingsbeslutets genomförande

Regionutvecklingsbeslutet får ett nära samband med genomförandet och uppföljningen av regeringsprogrammets spetsprojekt. För genomförandet av beslutet utarbetas en handlingsplan, där förvaltningsområdena beskriver faserna för sina åtgärder, de tillgängliga resurserna och uppföljningsindikatorerna.

I samarbete med övriga förvaltningsområden ansvarar arbets- och näringsministeriet för den övergripande uppföljningen av beslutets genomförande. Delegationen för förnyelse i regionerna, som tillsätts av statsrådet, följer regelbundet upp hur målen i regionutvecklingsbeslutet och de olika förvaltningsområdenas åtgärder genomförs. Om det behövs justeras regionutvecklingsbeslutet på beslut av delegationen för förnyelse i regionerna.

Med hjälp av bakgrundsindikatorer som avspeglar den allmänna regionutvecklingen följer arbets- och näringsministeriet förändringen i regionerna och vilken riktning den tar sig. Arbets- och näringsministeriet bereder de revideringar i lagstiftningen om regionutvecklingen som behövs på grund av förändringar i verksamhetsmiljön för regionutvecklingen samt landskapsreformen.

Riktlinjerna i regionutvecklingsbeslutet måste beaktas i landskapsprogrammen. Eventuella justeringar i landskapsprogrammen kan göras i samband med att genomförandeplanerna utarbetas. Med hjälp av resultatstyrning och aktuella uppföljningsindikatorer säkerställs att regionutvecklingsbeslutets mål och åtgärder verkställs i regionförvaltningsmyndigheternas verksamhet.

De försök som genomförs i de olika förvaltningsområdena publiceras på webbplatsen www.kokeilevasuomi.fi, som drivs av Statsrådets kansli. På webbplatsen finns korta beskrivningar av och erfarenheter från försöken. Via webbplatsen kan förvaltningsområdena följa upp resultaten och genomslagskraften av försöken som de har finansierat.

Bedömning av regionutvecklingsbeslutets konsekvenser

Tyngdpunkt: Tillväxt genom förnyelse	Smart specialisering	Näringslivets samar- bete med högskolor och forskningsinstitut	Bio- och kretsloppsekonomi	Sysselsättning	Invandring
Ekonomi, näringar och regionstruktur	++	++	++	++	+/-
Människor och samfund	0	0	+	++	+/-
Miljö och naturresurser	+	0	++	+/-	+/-
Tyngdpunkt: Livskraft från nätverk	Nyttjande av Finlands resurser	Nätverksbildning	Tillgänglighet		
Ekonomi, näringar och regionstruktur	++	++	++		
Människor och samfund	+	++	+		
Miljö och naturresurser	+/-	+	+/-		
Tyngdpunkt: Välfärd genom partnerskap	Digitalisering av offentlig service	Partnerskap inom serviceproduktion	Medborgarnas deltagande	Utjämnning av ojämlikheter	Samarbete mellan aktörer
Ekonomi, näringar och regionstruktur	++	++	+	+/-	+
Människor och samfund	++	+	++	++	+
Miljö och naturresurser	++	0	0	0	+/-

Grön = mycket positiva (++) Ljusgrönt = ganska positiva (+) Violett = positiva och negativa (+/-) Grå = inga konsekvenser (0)

<p>Tekijät Författare Authors</p> <p>Ministry of Employment and the Economy/ Enterprises and regional development department</p>	<p>Julkaisu-aika Publiceringstid Date</p> <p>June 2016</p> <p>Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy</p> <p>Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment</p>
<p>Julkaisun nimi Titel Title</p> <p>National priorities of regional development 2016–2019 – Competitive regions and smooth everyday life</p>	
<p>Tiivistelmä Referat Abstract</p> <p>The national priorities of regional development (regional development decision) 2016–2019 contain the outlines of regional policy and establish the priorities of regional development measures within the Government’s remit for Prime Minister Juha Sipilä’s term of office.</p> <p>The decisions and actions of each branch of administration have impacts on regional development. Cooperation between the ministries and coordination of objectives are crucial in terms of resource allocation and making an impact. The national priorities of regional development set out the central government objectives that the ministries are committed to and that are taken into account in the steering of each administrative branch. The Ministry of Employment and the Economy is responsible for overall coordination of regional development at national level.</p> <p>The government aims to raise Finland’s economy to a sustainable level by utilising the resources of the whole country. Key elements in building up Finland’s competitiveness include not only balancing the economy but also safeguarding the wellbeing of the people. The aim is to provide equal services and prerequisites for life in the whole country, also in future. This regional development decision sums up the priorities as three policy outlines:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Growth through renewal • Vitality through well-networked regions • Well-being through partnerships. <p>The priorities of regional development, or Growth through renewal, Vitality through well-networked regions, and Well-being through partnerships, are central objectives in the renewal of the regions and the promotion of their vitality. The decisions to be made in the future may speed up the achievement of these goals. The planning and development system that influences regional development will be evaluated as part of the provincial government reform.</p> <p>Contact person within the Ministry of Employment and the Economy: Enterprises and regional development department/ Mari Anttikoski, tel. +358 29 506 4916</p>	
<p>Asiasanat Nyckelord Key words</p> <p>regional development, regional policy, growth, renewal, partnerships, networks, decision</p>	
<p>Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication</p> <p>ISSN</p> <p>ISBN</p>	<p>Verkkojulkaisu Nätpublikation Web publication</p> <p>ISSN 1797-3562</p> <p>ISBN 978-952-327-121-0</p>
<p>Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages</p> <p>63</p>	<p>Kieli Språk Language</p> <p>Suomi, Finska, Finnish</p>
<p>Julkaisija Utgivare Published by</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy</p>	<p>Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only</p>

Aluekehittämispäätös 2016–2019

Alueiden kilpailukyky ja ihmisten sujuva arki

Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet (aluekehittämispäätös) 2016–2019 sisältää pääministeri Juha Sipilän hallituskaudella noudatettavat valtioneuvoston toimivallassa olevat aluepoliittiset linjaukset ja kehittämistoimien painopisteet.

Laki alueiden kehittämisestä (7/2014) ja valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä (356/2014) luovat säädöspohjan aluekehittämispäätöksen sisällölle.

Jokaisen hallinnonalan päätöksillä ja toimilla on vaikutuksia alueiden kehittymiseen. Ministeriöiden välinen yhteistyö ja tavoitteiden yhteensovittaminen on keskeistä resurssien kohdentamisessa ja vaikuttavuuden aikaansaamisessa. Aluekehittämispäätös sisältää keskushallintotason tavoitteet, joihin ministeriöt ovat sitoutuneet ja jotka huomioidaan kunkin hallinnonalan ohjauksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa aluekehittämisen kokonaisuuden koordinoimisesta kansallisella tasolla.

Regionutvecklingsbeslutet 2016–2019

Konkurrenskraftiga regioner och en smidig vardag

De rikstäckande tyngdpunkterna för regionutvecklingen (regionutvecklingsbeslutet) 2016–2019 innehåller de regionalpolitiska riktlinjerna och tyngdpunkterna i utvecklingsåtgärder som ska följas inom statsrådets kompetensområde under statsminister Juha Sipiläs regeringsperiod.

Lagen om utveckling av regionerna (7/2014) och statsrådets förordning om utveckling av regionerna (356/2014) utgör författningsgrunden för innehållet i regionutvecklingsbeslutet.

Besluten och åtgärder inom alla förvaltningsområden påverkar regionutvecklingen. För att man ska kunna allokera resurserna rätt och uppnå effekt är det viktigt att ministerierna samarbetar och att målen samordnas. Regionutvecklingsbeslutet innefattar målen på centralförvaltningsnivå, som ministerierna har förbundit sig till och som beaktas i styrningen av respektive förvaltningsområde. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att koordinera hela regionutvecklingen på nationell nivå.

Sähköinen julkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-121-0



TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY